2 АПР 1991

Халқ денгиздир, халқ тўлқиндир, халқ кучдир!

ХАЛҚ СЎЗИ

خلق سوزی

ҲИЖРИЙ:
ҚАМАРИЙ 1411 ЙИЛ
ШАВВОЛ, 10-КУН
ШАМСИЙ.
1370 ЙИЛ
САВР, 6-КУН

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ КЕНГАШИНИНГ РЎЗНОМАСИ

1991 йил 1 январда таваллуд топган. 1991 йил 25 апрель, пайшанба, 79-сон НАРХИ ОБУНАЧИГА 7 ТИЙИН. СОТУВДА 10 ТИЙИН.

ИШОНЧ КЎПРИКЛАРИ МУСТАҲКАМ БЎЛСИН!

ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ФАРҒОНА ВИЛОЯТ СОВЕТИНИНГ РАИСИ, ВИЛОЯТ ПАРТИЯ КОМИТЕТИНИНГ БИРИНЧИ КОТИБИ ҒУЛОМЖОН ФОЗИЛОВ БИЛАН МУСОҲАБА

Ғуломжон Фозилов, таъбир жоиз бўлса, қайта қуриш муносабати билан вужудга келган тўлқинда қалқиб чиққан раҳбарлардан бири. Асли касби инженер-ирригатор, бироқ партия, совет ва комсомол органларида ишлаб, лавозимларининг барча зинапояларини босиб ўтган. 1989 йилнинг кузида халқ депутатлари вилоят совети ижроия комитетининг раиси лавозимига бир неча номзод орасида ғолиб чиқиб сайланган эди. Ўтган йилнинг ўзида эса фарғоналиклар уни вилоят партия комитетининг биринчи котиби ва вилоят совети раислигига муносиб деб топишди.

— Ғуломжон ака, бу мусоҳабамиз ғоят муҳим тадбир — умумхалқ референдумидан сўнг бўлиб ўтаяпти. Бутун мамлакатимизда, республикамизда бўлгани каби вилоятимизда ҳам бу сиёсий воқеага катта эътибор берилди. Аҳолининг умумхалқ референдумига муносабати, иштироки ҳақида гапириб берсангиз.

— Умумхалқ референдуми ғоят мураккаб вазиятда, сиёсий ва иқтисодий танглик шароитида ўтказилди. Ишчидан зиёлигача, талабадан ветерангача, колхозчидан рўзғор ишлари билан банд хотин-қизларгача, қўйингки — барча кўп миллатли мамлакатимизнинг келажагини аниқлаш, тақдирини белгилаш юзасидан улкан масъулиятни ҳис қилган ҳолда овоз беришга келди.

Референдумда аҳолининг 96,5 фоизи иштирок этди. Уларнинг 94,2 фоизи янгиланган, қудратли Иттифоқ учун овоз берди.

Баъзи «демократ»лар, республикамизни «коммунистлар бастиони», «социализмнинг сўнгги қалқонларидан бири» деб аташмоқда. Балки биз ўз сиёсий қарашларимиздан воз кечмай янгиликка, янгиланишга, жамиятни поклашга дадил интилаётганлигимиз туфайли ҳам узоқдан разм солаётганларга шундай туюлаётган бўлса керак. Айниқса, юртимиздаги норасмий мустақиллик ҳақида айюҳаннос солишаяпти. Улар меҳнаткаш халқни чалғитишга, референдумнинг аҳамиятини бузиб кўрсатишга интилишди. Бироқ соғлом мулоҳаза эътирослардан, узоқни кўзлаб иш тутиш сиёсий нодонликдан устун келди.

Референдум муносабати билан кўп меҳнат коллективларидаги учрашувлардан, одамлар билан суҳбатлардан сўнг шу нарсага амин бўлдимки, юртдошларимизнинг кўпчилиги тўғри фикр юритиб, вазиятни, ижобий ўзгаришларни холисона баҳоламоқда. Аксарият одамлар янгиланган, янгича иш юритадиган тенг ҳуқуқли мустақил республикалар федерацияси тарафдорлари эканликларини амалда исботладилар.

— Фарғона ҳам миллий муносабатлар ва социал масалаларда кўплаб муаммолар тўпланиб қолган вилоятлардан бири. Бугунги қайта қуриш жабҳасида узоқ йиллар мобайнида йиғилиб қолган бундай масалалар қай тарзда ҳал этилаяпти!

— Дарвоқе, кейинги йилларда мамлакатимизнинг бошқа минтақаларида, жумладан вилоятимизда рўй берган воқеалар ҳам биз иқтисодиётни, ижтимоий турмушнинг бошқа жабҳаларини сиёсатдан айри тасаввур қила бошлаганимиз оқибати деб ўйлайман.

Ҳақиқатан ҳам Фарғона кўпмиллатли вилоятлардан бири. Айни пайтда шаҳар ва қишлоқларимизда юздан ортиқ миллату элат вакиллари яшаб меҳнат қилмоқдалар.

Лекин қайта қуриш давригача бўлган йилларда биз миллатлараро муносабатларни, байналмилал тарбияни такомиллаштиришга расмиятчилик нуқтаи назаридан ёндашиб келдик. Бу ғоят муҳим масалада конкрет инсонга, унинг талаб-эҳтиёжларига эмас, балки баландпарвоз шиорларга, рақамбозликка кўпроқ эътибор бердик. Ҳар бир миллат вакилининг ўз урф-одатлари, миллий қадриятларини тиклаш йўлидаги уринишларига миллатчилик тамғаси босилаверди. Оқибатда одамлар ўртасидаги қардошларча қадр-қиммат, меҳр-оқибат ўрнини қай даражададир шубҳаю адоват эгаллади.

Бугун биз иттифоқимизни, халқимизнинг шаклланган анъаналарини, чуқур иқтисодий ва маънавий алоқаларнинг чамбарчас боғлиқлигини сақлаб қолмоқчи эканмиз, янгиланган Иттифоқда биринчи галда кўпмиллатли мамлакатимиз халқларининг хавфсизлиги ҳамда дахлсизлигининг ишончли кафолатини вужудга келтиришимиз керак. Фақат шундагина эл бизга ишонади, эргашади.

Ахир, ўзингиз бир ўйлаб кўринг. Пахта яккаҳокимлиги уйимиз остонасигача кириб келди. Азалдан кўп фарзандли ўзбек оиласи бир ерда, бир уйда қисилиб қолди. Ҳатто 6—7 оила битта кичик ҳовлида, дўппидеккина жойда мажбуран яшаётганини кўриб-билиб туриб, қўлимиздан ҳеч иш келмаган. Халқимиз табиатан камгап, камсуқум, сабр-тоқатли. Лекин ҳар қандай сабр-тоқатнинг ҳам чегараси бўлади. Турғунлик йилларида ана шундай оилаларга бирор сотих ерни бесўроқ бериб юборган хўжалик раҳбарларини район, вилоят, республика эмас, Москванинг ўзи муҳокама қилиб, ишдан оларди. Чунки марказни кўп фарзандли оиланинг эмас, пахта планининг тақдири кўпроқ қизиқтирарди.

Энди бундай номутаносиблик, ноҳақлик кечаги тарих бўлиб қолсин. Республикамиз Президентининг фармонига биноан ўтган йили аҳолининг томорқаси, ёрдамчи хўжалиги учун 26 минг гектар ер ажратиб берилди. Бу йил яна 14 минг гектардан ортиқ ерни аҳолига боғ-роғлар барпо этиш, мева-чева, сабзавот етиштириш учун ажратиб беришни режалаштириб турибмиз. Бу ишнинг нақадар сиёсий аҳамиятга эга эканлигини битта рақам билан исботламоқчиман: сўнгги 40 йилда аҳолига шу икки йил ичида ажратиб берилган миқдорда томорқа ажратилган экан.

— Ғуломжон ака, гап мавзуи иқтисодиётга доир экан, вилоятда бу соҳада амалга оширилаётган ишлар ҳақида сўзлаб берсангиз! Ахир, Фарғона фақат боғ-роғлар, поёнсиз пахтазорлар маскани, ширин-шакар сабзавот етиштириладиган воҳа бўлиб қолмай, саноати энг ривожланган индустриал вилоятлардан бири ҳамдир.

— Ҳозирги кунда мамлакатимиз иқтисодиёти, хусусан саноатидаги узилишлар, инқирозлар ҳақида жуда кўп гапирилаяпти. Лекин айтиб ўтмоқчиманки, вилоят саноати бир маромда ривожланиб бораётир. Ўтган йилнинг ўзидагина халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқариш деярли тенг баравар ўсди. Мамлакат халқ хўжалиги оғир аҳволга тушиб қолган бир шароитда вилоятимиз саноат корхоналари мажбуриятда кўрсатилган шартномаларни тўла-тўкис уддаладилар.

Биз ҳам мустақиллик, тенг ҳуқуқлилик тарафдоримиз. Лекин бугун сарҳадларга тўсиқ қўйиб, эртадан бошлаб мустақилмиз дейиш билан тангликдан чиқиб бўлмаслигини, инқироз яна ҳам чуқурлашиб кетишини халқ тўғри тушунаяпти. Ахир, ўзингиз ўйлаб кўринг, республикада бўлгани каби вилоятимизда ҳам пахтанинг фақат 8 фоизи қайта ишланди. Президент И. А. Каримовнинг «Комсомольская правда» рўзномаси мухбирлари билан суҳбатида таъкидлаганидек, фақат хом ашёни сотиб, осмондан хайр-эҳсон

(Давоми 2-бетда).

ДЕҲҚОНЛАРГА МОЛИЯВИЙ ЁРДАМ

ЎЗБЕКИСТОН ССР ПРЕЗИДЕНТИ ҲУЗУРИДАГИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИДА

Вазирлар маҳкамаси «Ўзбекистон ССР Президентининг «Шахсий ёрдамчи хўжаликлари бўлган деҳқонларга молиявий ёрдам кўрсатиш ва улар уюшмасининг моддий-техникавий базасини мустаҳкамлаш тўғрисида»ги фармонини амалга ошириш тадбирлари ҳақида» қарор қабул қилди. Вазирлар маҳкамаси ўзининг бу қарори билан шахсий ёрдамчи хўжаликларни ривожлантириш ва улардан фойдаланишни қўллаб-қувватлаш жамғармасининг мақоми ҳақидаги низомни тасдиқлади.

Ўзбекистон ССР Молия вазирлигига бозор муносабатларига ўтиш даврида қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари етиштиришни кескин кўпайтириш ва деҳқонларининг манфаатларини ҳимоя қилиш учун шарт-шароит яратиш мақсадида 1991 йилда республика шахсий ёрдамчи хўжаликлари эгаларининг уюшмасига қишлоқни янгилаш жамғармаси маблағларидан бир миллиард сўм, шундан иккинчи кварталда 250 миллион сўм, учинчи кварталда 250 миллион сўм ва тўртинчи кварталда 500 миллион сўм пул ажратиш, Ўзбекистон деҳқончилик-саноат банкига бу маблағларни ўтказиш, сақлаш ва сарфлаш учун республика, вилоят ва район банк муассасаларида уюшма ҳамда унинг вилоят ва район бўлинмаларининг ҳисоб дафтарчаларини очиш топширилди.

Уюшмага шахсий ёрдамчи хўжаликларга мадад жамғармасини ташкил этиш учун ажратиладиган маблағлар, биринчи навбатда, ўз моддий-техника базасини ривожлантиришга ва қишлоқ хўжалик маҳсулотларини қайта ишловчи кичик корхоналар қурилишига, шунингдек деҳқон хўжаликлари эҳтиёжларини ҳисобга олиб, уларга қарз беришга сарфланади. Бу маблағлар, жумладан, моддий-техникавий ресурсларни сотиб олишда, шахсий ёрдамчи хўжаликлар етиштираётган қишлоқ хўжалик маҳсулотларини қайта ишловчи кичик корхоналарни, бинокорлик материаллари ишлаб чиқарувчи корхоналарни, ёрдамчи хўжаликлар маҳсулотларини сотишда фойдаланиладиган омборхоналар, бошқа иншоотлар (дўконлар ва шу кабилар)ни лойиҳалаш ва уларни қуришда, деҳқон хўжаликларига агротехника ва зооветеринария хизматини ташкил этишда, шунингдек қишлоқ хўжалик маҳсулотлари ва хом ашёни қайта ишлайдиган, маҳсулотларни ўраб жойлашда керак бўладиган материалларни ишлаб чиқарувчи қўшма корхоналар ва бошқа иншоотларни бунёд этишда фойдаланилади.

Қарорда қайта ишловчи корхоналар, таъминот-маҳсулот сотиш, тайёрлов, савдо, автотранспорт, қурилиш ва бошқа ташкилотлар иши учун зарур бўлган ишлаб чиқариш ресурслари ва хом ашёларни ғамлаб қўйиш мақсадида корхоналар ва ташкилотлар ўз оборот маблағларини шакллантиришлари кўзда тутилади.

Мадад жамғармаси маблағларидан шахсий ёрдамчи хўжаликларнинг эгалари бўлган деҳқонлар учун қарз ажратилади. Бу қарзлар оиланинг иқтисодий аҳволини, меҳнатга лаёқатли оила аъзоси қанча эканлигини, ер майдони миқдорини, ем-хашак ва бошқа моддий-техникавий воситалар билан таъминланганлигини, шунингдек хўжалик эҳтиёжини ҳисобга олиб, имтиёзли шартлар билан берилади.

Шахсий ёрдамчи хўжаликларнинг эгаларига посёлка, қишлоқ (овул) советларининг кафолати билан ва аниқ бир шахснинг белгиланган тартибдаги кафиллиги билан қарз берилади.

Қарзга олинган пуллардан ернинг ҳосилдорлигини оширишда, ерларни текислашда, суғориш шохобчаларини тартибга келтиришда, минерал ўғитлар сотиб олишда, мол ва парранда харид қилишда фойдаланилади. Бундан ташқари қурилишга, ишлаб чиқариш иншоотларини кенгайтириш ва таъмирлашга, қишлоқ хўжалик техникасини сотиб олишга сарфланади.

Республика уюшмасига ҳар бир минтақанинг жорий эҳтиёжларига асосланиб, мадад жамғармасидан ажратилган маблағларни вилоятлар ўртасида қайта тақсимлаш ҳуқуқи берилди. Вилоят ва район уюшмалари мадад жамғармасидан ажратиладиган маблағларни шахсий ёрдамчи хўжаликлар ўртасида бевосита тақсимлайдилар. Бунда шахсий ёрдамчи хўжаликлар сонига асосланиб, уларнинг эҳтиёжи ҳисобга олиниб, қишлоқ, овул советларининг таклифи билан мадад жамғармаси маблағлари тақсимланади.

Қарорда мадад жамғармасидан ажратиладиган маблағлардан маъмурий-бошқарув ходимларига ҳақ тўлашда, ускуналар, идора буюмларини, хўжалик молларини ва бошқа нарсаларни сотиб олишда, шунингдек бошқарув фаолияти билан боғлиқ харажатлар учун фойдаланишга йўл қўйиб бўлмаслиги таъкидланган. Бошқарув идораси ходимларига кетадиган харажатлар шахсий ёрдамчи хўжаликлар эгаларининг кириш ва аъзолик бадаллари ҳисобидан қопланади. Уюшманинг мадад жамғармаси маблағларидан фойдаланишга доир барча банк операциялари нақд пулсиз ҳисоб-китоб қилиш йўли билан бажарилади, район ва вилоят уюшмаларининг таклифлари асосида ҳисоб-китоб қилинади.

Бунда Ўзбекистон деҳқончилик-саноат банки муассасалари юқорида айтилган жамғарма маблағлари аниқ бир мақсад йўлида сарфланмаган ҳар бир ҳол учун тўла жавобгардирлар. Мадад жамғармаси маблағларидан аниқ бир мақсад йўлида фойдаланмаслик борасидаги ҳар бир ҳолат Ўзбекистон деҳқончилик-саноат банки муассасалари даромадлари ҳисобидан қопланади.

Ўзбекистон деҳқончилик-саноат банкига шахсий ёрдамчи хўжаликларга мадад жамғармаси маблағларидан фойдаланиш юзасидан ҳар кварталда ҳисобот юритиш, худди шу муддатда Вазирлар маҳкамасига бу маблағлар қандай сарфланаётгани тўғрисида ахборот бериш вазифаси топширилди.

Уюшмага хусусий соҳа учун моддий-техникавий ресурслар фондини бошқариш вазифаси топширилди. Шу муносабат билан Ўзбекистон ССР Давлат иқтисодиёт комитетига, Ўзбекистон ССР Давлат кооператив таъминот комитетига, Ўзбекистон ССР Деҳқончилик-саноат комплексини моддий-техникавий таъминлаш ва техникани ремонт қилиш давлат-кооператив комитетига, Ўзбекистон ССР Давлат нефть маҳсулотлари билан таъминлаш комитетига, Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалиги вазирлигига, Ўзбекистон ССР Савдо вазирлигига, Ўзбекистон ССР Дон маҳсулотлари вазирлигига, Ўзбекбирлашув, «Узглавлегснабсбит»га, «Узплодовощчвинпром» ва «Узпищепром» концернларига, «Сортсемовощч» ва «Узагрострой» бирлашмаларига Ўзбекистон ССР шахсий ёрдамчи хўжаликларининг эгалари уюшмалари учун алоҳида сатрда тегишли номенклатурага мувофиқ моддий-техникавий ресурслар ажратиш вазифаси топширилди.

Капитал қурилиш соҳасида уюшмага катта ҳуқуқлар берилди. Смета қиймати 100 минг сўмгача бўлган кичик цехлар ва ишлаб чиқариш аҳамиятидаги бошқа иншоотларни лойиҳалаш ва қуриш учун техника ҳужжатларини район уюшмаси, смета қиймати 500 минг сўмгача бўлганини вилоят уюшмаси, 500 минг сўмдан ортиқ бўлганини уюшманинг республика кенгаши тасдиқлайди.

Ўзбекистон деҳқончилик-саноат банкига 1991—1992 йиллар учун капитал маблағлар умумий ҳажми доирасида алоҳида лойиҳалар ва сметалар бўйича ишлар ҳажмини амалда бажариш юзасидан уюшманинг ишлаб чиқариш иншоотларини қуриш мақсадида истисно тариқасида маблағ билан имтиёзли равишда таъминлашга рухсат этилди.

Тегишли лойиҳа ташкилотлари зиммасига Ўзбекистон ССР шахсий ёрдамчи хўжаликлар эгалари уюшмаси иншоотларини устивор тарзда лойиҳалашни таъминлаш вазифаси юклатилди.

«Узагрострой» республика давлат-кооператив бирлашмаси зиммасига Ўзбекистон ССР шахсий ёрдамчи хўжаликлари эгалари уюшмасининг буюртмалари асосида кичик корхоналар, қишлоқ хўжалик маҳсулотлари сақланадиган базалар, шунингдек бинокорлик материаллари ишлаб чиқарадиган корхоналар ҳамда бошқа иншоотлар қурилишини биринчи навбатда амалга ошириш вазифаси юклатилди.

Вазирлар маҳкамаси қарори билан уюшмага ва унинг жойлардаги бўлинмаларига шахсий ёрдамчи хўжаликларда етиштирилган қишлоқ хўжалик маҳсулотларининг ортиқчасини сотиб олиш ва сотишда воситачилик қилиш ҳуқуқи берилди.

Уюшманинг хўжалик ҳисобидаги корхоналари ва ташкилотларига «Корхоналар, бирлашмалар ва ташкилотлардан олинадиган солиқ тўғрисида»ги Ўзбекистон ССР қонунининг 6-моддаси 5-бандининг «б» кичик бандида кўзда тутилган солиқ бўйича имтиёзлар берилади. Шу муносабат билан улар даромад солиғидан озод қилинадилар.

Вазирлар маҳкамаси қабул қилган қарорнинг бажарилиши шахсий ёрдамчи хўжаликларнинг моддий-техникавий базасини мустаҳкамлаш ва шундай хўжаликлари бўлган деҳқонларнинг озиқ-овқат маҳсулотлари етиштиришни кўпайтиришдаги ва аҳолини озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлашдаги аҳамиятини ошириш имконини беради.

Водийларни яёв кезганда...

ТЕМУР РУҲИ ШОД ЭТИЛДИ

ИШТИХОН. Буюк фотиҳ Амир Темур ибн Тарағай баҳодир таваллудининг 655 йиллиги муносабати билан соҳибқироннинг руҳи яна бир бор шод этилди.

ИШТИХОН районидаги «Коммунизм» давлат хўжалигидан ажралиб чиққан янги боғдорчилик-узумчилик давлат хўжалиги Амир Темур номи билан аталди. Боғбону соҳибкорларнинг хоҳиш-истакларига биноан рўй берган бу хайрли иш аждодлар қадриятларини тиклаш йўлидаги муносиб саъй-ҳаракатлардан бири сифатида баҳоланди.

ҚАЛДИРҒОЧ МЕНЕДЖЕРЛАР

АНДИЖОН. Вилоят партия комитети қошидаги менеджерлар мактабини дастлабки тингловчилар битириб чиқдилар.

БУ ЕРДА Ленин районидаги жамоа хўжаликларининг 18 нафар мутахассиси бир ой давомида уддабуронлик ва тадбиркорлик билан иш юритиш сабоғини олди. Қалдирғоч менеджерлар ўз билимларини иш жойларида амалда қўллаш учун жўнаб кетдилар.

Фозилжон ШОДМОНАЛИ,
«Халқ сўзи» мухбири.

ИНСОН, ИМОН, ИСЛОМ ХУСУСИДА СУҲБАТ

ТОШКЕНТ. Ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш муҳандислари институтида Ўрта Осиё ва Қозоғистон мусулмонлари диний бошқармасининг раиси, СССР халқ депутати муфтий Муҳаммад Содиқ Муҳаммад Юсуф билан учрашув бўлди.

МУФТИЙ ҳазратлари талабаларга Қуръони каримнинг ёзилиш тарихи, Ислом динининг вужудга келиши ва унинг ёшлар тарбиясига, саховат, адолат, илм олишга оид ибратли жиҳатларига тўхталди. Шунингдек, бўлажак муҳандисларга сувнинг хосиятлари, элфаровонлиги йўлида оби ҳаётнинг тутган ўрнини тушунтириб берди. Учрашув иштирокчилари ўзларини қизиқтирган кўпгина саволларга жавоб олдилар.

Марям АБДУКАРИМОВА.

АРҒАМЧИГА ҚИЛ ҚУВВАТ

ШАРҒУН. Кам таъминланган ва қаровчиси йўқ нафақахўрларга мадад бериш учун хайрия жамғармаси ташкил этилди.

«ШАРҒУНУГОЛ»нинг ишчилар таъминоти бўлими бу жамғармани ташкил қилишнинг ташаббускори бўлди. Дастлаб 9 минг сўм маблағ тўпланди. Хайрия мададига муҳтож бўлган 32 киши аниқланди. Уларга биринчи навбатда гўшт, ун, картошка, пиёз, шакар, ёғ сингари зарур маҳсулотлар берилмоқда. Бу кам, албатта, лекин ҳарна-да. Ҳозир жамғарманинг маблағи 20 минг сўмга етди.

Тожиддин РАЗЗОҚ,
«Халқ сўзи» мухбири.

СУРАТДА: Самарқанддаги «Красный двигатель» заводи 12-цехи ярим автомат токари Дилфуза МИРВАФОЕВА. У смена нормасини доим ошириб адо этиш билан бирга маҳсулотнинг сифатига алоҳида эътибор беради.

Ғ. АЛИЕВ туширган сурат.

СССР ОЛИЙ КЕНГАШИНИНГ ҚАРОРИ

СССР Вазирлар маҳкамасининг иқтисодиётни тангликдан чиқариб олиш соҳасидаги ҳаракат дастури тўғрисида

СССР Президенти тақдим этган мамлакат иқтисодиётини тангликдан чиқариб олиш юзасидан СССР Вазирлар маҳкамасининг ҳаракат дастурини кўриб чиқиб, СССР Олий Кенгаши **қарор қилади:**

1. Иқтисодиётни тангликдан чиқариб олиш юзасидан СССР Вазирлар маҳкамаси ҳаракат дастурининг асосий қоидалари қўллаб-қувватлансин, бу дастур СССР ҳукумати яқин даврдаги ишнинг асосий мазмуни, деб ҳисоблансин.

2. СССР Вазирлар маҳкамаси республикаларнинг, СССР Олий Кенгаши комитетларининг, палаталар доимий комиссияларининг ва СССР халқ депутатларининг мулоҳазаларини ҳамда таклифларини эътиборга олиб, дастурни зарур тарзда пухта ишлаб чиқсин. СССР Олий Кенгашининг тегишли комитетлари ва комиссиялари дастур лойиҳасини пухта ишлаб чиқишда қатнашсинлар.

Мазкур иш якунлари СССР Олий Кенгашига 1991 йил 20 майгача маълум қилинсин.

3. СССР Президенти билан СССР Вазирлар маҳкамаси мамлакат иқтисодиётини тангликдан чиқариб олишга оид ҳаракат дастурини амалга оширишга, бозор муносабатларини изчиллик билан шакллантиришга, кредит-пул системаси фаолиятини ва банклар ишини йўлга қўйишга дарҳол киришсинлар. Бунда ижтимоий-сиёсий вазиятни барқарорлаштиришга, умумий-иқтисодий маконни сақлаб қолишга, пенсия жамғармасини, ижтимоий суғурта жамғармасини, иш билан таъминлаш жамғармасини, республикалараро аҳоли ижтимоий ҳимояси жамғармасини кафолатли равишда шакллантиришга алоҳида эътибор берилсин.

Тангликка қарши дастурни амалга оширишга оид аниқ-равшан қарорлар республикалар билан чамбарчас ўзаро алоқада ишлаб чиқилсин ва қабул этилсин.

4. СССР Олий Кенгашининг раёсати СССР Вазирлар маҳкамаси билан биргаликда дастурни амалга ошириш учун зарур бўлган ҳамда СССР Олий Кенгашининг бешинчи ва олтинчи сессияларида кўриб чиқиладиган биринчи галдаги қонунларнинг рўйхатига аниқлик киритсин, бунда дастурни амалга оширишга оид бошқа чора-тадбирлар СССР Президентининг фармонлари, СССР Вазирлар маҳкамасининг ва республикалар ҳукуматларининг қарорлари билан тартибга солинажаги назарда тутилсин.

5. Республикалараро Иқтисодий ислоҳот давлат кенгашини тузишни жадаллаштириш зарур деб ҳисоблансин, бу кенгашга тангликка қарши дастурни амалга оширишда ва бозор муносабатларини шакллантиришда услубий раҳбарлик қилиш ҳамда республикаларнинг бу соҳадаги ҳаракатларини мувофиқлаштириб туриш топширилсин.

6. Республикаларнинг Олий Кенгашларига, барча поғоналардаги давлат ҳокимияти ва бошқарув идораларига тангликка қарши дастурни батафсил тушунтириш ва амалга ошириш соҳасидаги фаол ишни ташкил этиш, дастурий йўл-йўриқларни амалга ошириш учун тегишли республикалар ва минтақаларнинг ривожланиш хусусиятларини ҳисобга олиб, иқтисодий, шунингдек, зарур ҳолларда маъмурий чора-тадбирларни қўллаш тавсия этилсин.

7. Мамлакат иқтисодиётини тангликдан чиқариб олишга оид ҳаракат дастури қандай бажарилаётганлиги тўғрисида СССР Вазирлар маҳкамасининг ахбороти 1991 йилнинг октябрида СССР Олий Кенгашининг сессиясида тинглансин.

СССР Олий Кенгашининг раиси А. ЛУКЬЯНОВ.

Москва, Кремль.
1991 йил 23 апрель.

ИШОНЧ КЎПРИКЛАРИ МУСТАҲКАМ БЎЛСИН!

[Боши 1-бетда].

кутиб, халқни боқиб бўлмайди. Дастлаб ўнлаб корхоналар қуриш, қайта ишлаш саноатини эмас, унинг бутун бир комплексини вужудга келтириш лозим. Бунинг учун эса жуда кўп маблағ керак. Қисқача айтганда, иқтисодий маҳдудлик бизни яна ҳам қийин аҳволга солиб қўйиши мумкин.

Янгиланган Иттифоқ ҳақида кўп гап-сўз бўляпти. Лекин у қандай Иттифоқлиги ҳақида одамларда аниқ тушунча йўқ. Янги таҳрирдаги шартнома лойиҳасида ҳам бу тўлиқ ифодасини топмаган. Лекин биз қатъий деймиз: бизга аввалгидек ишлайдиган ёки, бошқача қилиб айтганда, эски ўзандаги янги Иттифоқнинг кераги йўқ. Биз фақат сўзда эмас, амалда, фақат бир томонлама эмас, тўла-тўкис янгиланган қудратли Иттифоқ тарафдоримиз. Шундай Иттифоқнинггина сиёсатини халқ тўла қўллаб-қувватлайди.

Ҳозир кўп жиҳатдан биз мамлакатимизнинг бошқа минтақалари билан боғлиқлигимиз учун ҳам шу гапларни айтаяпман. Ўтган йили вилоятимизга бошқа республикалардан 1 миллиард 373 миллион сўмлик турли халқ хўжалиги моллари, озиқ-овқат олиб келинди. Бугун биз донни Россия, Украина ва Қорақалпоғистондан, сут маҳсулотларини РСФСР, Украина, Белоруссия, Грузия ва Озарбайжондан, балиқ маҳсулотларини Латвия, Эстония, Туркманистондан олиб келаяпмиз. Бундай мисолларни кўплаб келтириш мумкин. Шунингдек, вилоятимиз ташқарисига 795 миллион сўмликдан ортиқ турли хил маҳсулотлар жўнатдик. Шунинг 305 миллион сўмлигини пахта ташкил этади. Мамлакатимизнинг бошқа минтақаларида вилоятимизда етиштирилаётган мева-сабзавотларга, ишлаб чиқарилаётган шойи газлама, сунъий чарм, шифер, цемент ва бошқа товарларга талаб жуда катта. Агар биз Иттифоқдан чиқмоқчи бўлсак, узоқ йиллар мобайнида шаклланиб қолган ана шу ўзаро муносабатларга, алоқаларга путур етади.

— Шу ерда эътиборингизни яна бир муҳим масала — миллий кадрлар, мутахассислар тайёрлаш масаласига қаратмоқчиман. Чунки марказда, Фарғона воқеалари туфайли маҳаллий миллатга мансуб бўлмаган ишчилар, мутахассислар кўплаб кетиб қолишаяпти, энди вилоят саноати инқирозга учрайди, деган миш-мишлар юрибди. Агар бу гаплар тўғри бўлса, вилоят саноатининг келажаги нима бўлади!

— Бу жамиятимиздаги янгиланишни, қайта қуришни, ижобий ўзгаришларни кўролмаётган айрим кимсалар ва гуруҳлар тарқатаётган уйдирма эканлигини таъкидлаб ўтмоқчиман. Мен юқорида Фарғона воқеаларига миллий ихтилофлар асосий сабаб бўлмаганлиги ҳақида фикр юритдим. Фарғона фақат бизнинг давримиздагина эмас, қадим ўтмишда ҳам меҳмондўст, оққўнгил кишилар диёри сифатида донг таратган. Ахир, сўнгги нонини, бошпанасини урушда жафо чекканларга, табиий офатлардан азият кўрганларга берган ҳам шу ўзбеклар эмасми?!

Одамлар ҳар хил сабаблар билан турли жойларга яшаш, меҳнат қилиш учун жўнаб кетишади. Фақат февраль ойининг ўзида вилоятга доимий яшаш учун 8.007 одам келди. Турфа сабаблар билан вилоятдан кетганлар эса 6.169 кишини ташкил этди. Мана шу рақамлардан ҳам келаётганлар кўпми ё кетаётганларми — аниқ билиниб турибди. Биз яна ҳисоб-китоб қилиб кўрдик: миграция туфайли водийдан кетганларнинг кўпчилигини бошқа миллатлар эмас, айнан ўзбеклар ташкил этишаркан. 30—40-йилларда қувғинга учраган миллат вакилларидан айримлари ҳам бугунги кунда ўз юртларига қайтишмоқда. Бундан хулоса шуки, кўчиб кетиш ёки келиш ҳақида сўз юритилганда табиий миграцияни сунъий миграция билан сира чалкаштирмаслик лозим.

Ҳа, 80-йилларнинг иккинчи ярмидан республикамизга бошқа минтақалардан йўлланган баъзи раҳбарлар фойдадан кўра кўпроқ зиён етказишди, десам адашмасман. Вилоят партия, совет ташкилотларига раҳбарлик вазифаларига йўлланган ана шу кадрларнинг айримлари кўплаб ҳалол, билимдон, ишчан маҳаллий раҳбарларнинг тақдирига зомин бўлишди.

Бирор киши марказдан юборилганларнинг иродасига зид чиқса, у партияга, совет сиёсатига қарши деб ҳисобланарди. Уларнинг фаолияти ташкилотчилик, вазиятни соғломлаштириш, халқ манфаатларини кўзлаш билан эмас, неча одамни партиядан ўчирганлиги, ишдан олганлиги, қаматганлиги билан ўлчанади.

Ҳозирги кунда адолат яна тантана қилаяпти: бесабаб ғазабга учраганлар ўз лавозимларига қайта тикланаяптилар.

Юртимизга келган бўронга кўкрак кериб қарши борган кишилар анчагина. Шулардан бири Қува районидаги «Коммунизм» жамоа хўжалиги бошқаруви раиси Мусажон Шербўтаевдир. Дастлаб унга «Рашидовнинг эркатойи» деб таъқилаънат осишди. Кейинчалик эса қўшиб ёзишларда айбламоқчи бўлишди. Турли-туман бўҳтонлар ҳам уюштирилди. Лекин унинг иродасини бука олишмади. Ҳамқишлоқлари уни тарбиялаган, вояга етказган хўжалигига яна раҳбар қилиб сайлашди. Хўжалик ҳозирги кунда район ва вилоят миқёсларида жуда катта ташаббусларни бошлаб бераяпти. Номигагина чигит экиб, харажатларнинг ярми даражасида ҳосил олинадиган Каркидон ва Арсиф адирликларидаги 700 гектар тош-шағал «пахтазор» бугунги кунда ана шу тиниб-тинчимас инсоннинг ғайрат-шижоати билан боғ-роғларга, халқ дам оладиган сўлим гўшаларга айлантирилаяпти.

Яқинда вилоят партия комитетининг пленуми Ленинград районидаги Энгельс номли жамоа хўжалиги бошқаруви раиси Баҳромжон Эргашевни обком котиблигига сайлади. Пленум аъзолари ташаббускор, серғайрат, ишчан бу коммунистга чексиз ишонч билдирдилар. Бу бежиз эмас. Чунки Баҳромжон ёш бўлишига қарамай, қисқа муддат ичида СССР халқ депутати, СССР Олий Кенгаши аъзоси, республикамиз Президентлик кенгашининг аъзоси сифатида ўзига билдирилган юксак ишончни шараф билан оқламоқда.

Нафақат республикамизнинг, Ўрта Осиёнинг қадимий марказларидан бўлган Қўқон кейинги йилларда нотинч шаҳарлардан бирига айланиб қолди. Раҳбарлар тез-тез алмаштириб турилди. Лекин халқни ўз орқасидан эргаштира оладиган муносиб етакчи топилмади. Шаҳар совети раислигига СССР халқ депутати Юсуфбек Ёқубов сайлангандан сўнг ижобий ўзгаришлар рўй бера бошлади.

Ҳозир қадимий Қўқонда аҳвол секин-аста ўзгараяпти, ҳаёт ўз изига тушиб бормоқда, одамларда эртанги кунга ишонч ортаяпти.

Ахир республика раҳбарияти ўзгармаганда, улар жойлардаги советларга, бошқарув маҳкамаларига кенг имтиёзлару ваколатлар беришмаганда, юқоридагидек кадрларни раҳбарлик лавозимига тайинлаб бўлармиди!

Боя сиз туб ли-жойли миллатлардан ташқари бошқалар камситилаяпти, деб айтдингиз. Фарғона шаҳар совети депутатларининг ярмидан кўпини бошқа миллат вакиллари ташкил этади. Вилоятимизда марказга бўйсунувчи ўнга яқин корхона ва ташкилот бор. Уларга асосан рус, украин, белорус миллатларига мансуб кишилар раҳбарлик қилишаяпти. Улар вилоят, республика ҳаётида фаол иштирок этишмоқда. Фақат шуларни кўролмаётган кимсаларгина қандайдир «камситишлар, чеклашлар» ҳақида сўз юритишлари мумкин.

Шу ўринда қўшма корхоналар фаолияти кенг йўлга қўйилаётганлиги ҳақида ҳам тўхталиб ўтмоқчиман. Ҳозирги кунда 25 дан ортиқ корхона хорижга товар жўнатиш, маҳсулот айирбошлаш ишлари билан шуғулланаяпти. Уларнинг бир йиллик товар обороти ҳажми 170 миллион сўмдан ортиб кетди. Ўтган йилнинг ўзида 6 та чет эл корхонаси билан ҳамкорликдаги қўшма корхоналар, филиаллар ёки доимий ваколатлар ҳисобга олинди. Совет — Болгар «Вариант» корхонасининг Фарғона филиали ўтган йилнинг ўзида 600 дан ортиқ синф компьютери ўрнатиб берди. Бу йил яна 100 та шундай компьютер ўрнатилиши режалаштирилаяпти. Совет — Швейцария қўшма корхонасининг Фарғонадаги «Шарқ» ассоциацияси дала ҳовлилари, ёрдамчи хўжаликлар учун уй-жойлар бунёд этишни ўз зиммасига олаяпти. Бу корхона ишга тушса, ҳар йили аҳолига мингдан ортиқ қулай, шинам, арзон уй қуриб берилади.

Бундай фирмаларнинг, қўшма корхоналарнинг ишга тушиши эркин ишлаш учун истиқбол йўлларини очиб беради.

— Ғулом Фозилович, сиз обком инструкторлигидан биринчи котибликача бўлган йўлни босиб ўтдингиз. Бошқача айтганда, чин маънодаги партия ходимисиз. Айни пайтда эса халқ депутатлари вилоят советининг раиси ҳамсиз. Шу икки лавозим бир одамга берилишига қандай қарайсиз!

— Ҳозирги кунда вилоятимиз, қолаверса республикамиз аҳолиси коммунистлар партиясига ишончсизлик билан қараётгани йўқ. Вилоят иқтисодиётида ишлар бир маромда бораётгани, сиёсий вазият анча барқарорлашиб қолганлиги учун ҳам халқ бизга, коммунистларга ишонч билдираётган бўлса керак, деб ҳисоблайман.

Табиийки, бугунги алғов-далғов ва мураккаб даврда ҳам фарғоналик коммунистлар даврнинг оғир юкини елкаларига олдилар. Улар ҳаётимизда тўпланиб қолган сиёсий, иқтисодий-ижтимоий муаммоларни халқ билан бирга, бамаслаҳат бартараф қилишда ибрату ташаббус кўрсатишаяпти. Энг долзарб масалаларни фаоллар кенгашлари, бюро мажлислари, пленумлар кун тартибига қўйиб ҳал этмоқдамиз.

Бугун халқимиз тангликдан чиқиш йўлларини коммунистлар уддалашади деб ишонаяпти. Шундай экан, мен ҳозирги вазиятда бу икки лавозимнинг бир шахсга ишониб топширилишини табиий жараён деб ҳисоблайман. Шу ўринда коммунистлар партияси сафида бўлиш истагини билдираётганлар кўпайиб бораётганлигини таъкидламоқчиман.

— Сизни яқиндан билганлар табиатан юмшоқкўнгил, кишиларга меҳрибон раҳбар сифатида таърифлашди. Бизнинг инқирозли, интизом издан чиққан давримизда кўпроқ «қаттиққўл» бўлиш керакмикан, деймен...

— Халқимиз табиатан оққўнгил. Лекин турғунлик, айниқса 80-йилларнинг ўрталаридаги вазият меҳр-оқибатни, одамийликни, самимиятни бироз йўқотди десам, хато бўлмайди. Одамларни дўқ-пўписа, қўрқитиш билан ишлатадиган пайтлар ўтиб кетди. Столга муштлаб иш юритадиган раҳбарни халқ мутлақо қўллаб-қувватламайди. Чунки, бундайларни илгари эл-юрт эмас, юқоридаги ҳомийлари қўллаб-қувватлашарди.

Мен ҳамма соҳада йирик режаларни қабул қилишда, раҳбарлик лавозимларига тайинлашда меҳнат жамоалари, кенг омма билан бамаслаҳат иш тутиш тарафдориман. Кимки буни юмшоқкўнгилликка йўйса, «Андишанинг отини қўрқоқ қўйманг» деган мақолни эслатмоқчиман.

— Ҳозир ҳамма хайру саховат хусусида гап юритади. Бу ҳаракатга қандай қарайсиз!

Покланиш, яшариш, гўзаллик байрами тантаналари баҳорнинг биринчи кунлариданоқ бошланиб кетди. 2 мингдан ортиқ корхона, ташкилот, маҳалла ва жамоаларда Наврўз шодиёналари, маросимлари уюштирилди. 900 гектар майдонда 14 та янги боғ ташкил этилди.

Биз асосий ишни байрам кунлари хайрия тадбирларига қаратдик. Вилоятимизда 12 мингдан ортиқ бева она, 110 мингта кам таъминотли оила бор. Наврўз кунлари уларга ёрдам уюштирилди. Хайрия фондларининг 30 минг сўмига соғин сигирлар сотиб олиниб, муҳтож оилаларга берилди. Шу билан бирга 580 нафар Улуғ Ватан уруши ва 141 нафар афғон уруши ногирони, боқувчисини афғон урушида йўқотган 175 оилага ҳам кўмак кўрсатилди. Улар байрам тантаналарининг энг азиз ва мўътабар меҳмонлари бўлишди. Ҳамма ерда маданий-маиший ҳамда спорт тадбирлари ўтказилди.

Фарғона азалдан ўзининг боғу роғлари, полизу сабзавот пайкаллари билан довруқ таратган. Йиллик анъана давом эттирилаяпти: боғбонларимиз 2 миллион 200 минг тупдан ортиқ мевали дарахт кўчати ўтқазиш режасини белгилашган. Шунингдек, 3 миллион 173 минг тупдан ортиқ манзарали дарахт ниҳоли экилади.

Хуллас, эзгулик, яхшилик, муқаддас анъаналарга содиқлик қанча чуқур томир отса, инсон кайфияти шу қадар хуш бўлади. Бу эса аъло меҳнат, фаровон турмуш пойдеворидир. Бу замин мустаҳкам ўрнатилишидан умидвормиз.

Суҳбатдош: Набижон СОБИР, «Халқ сўзи» мухбири.

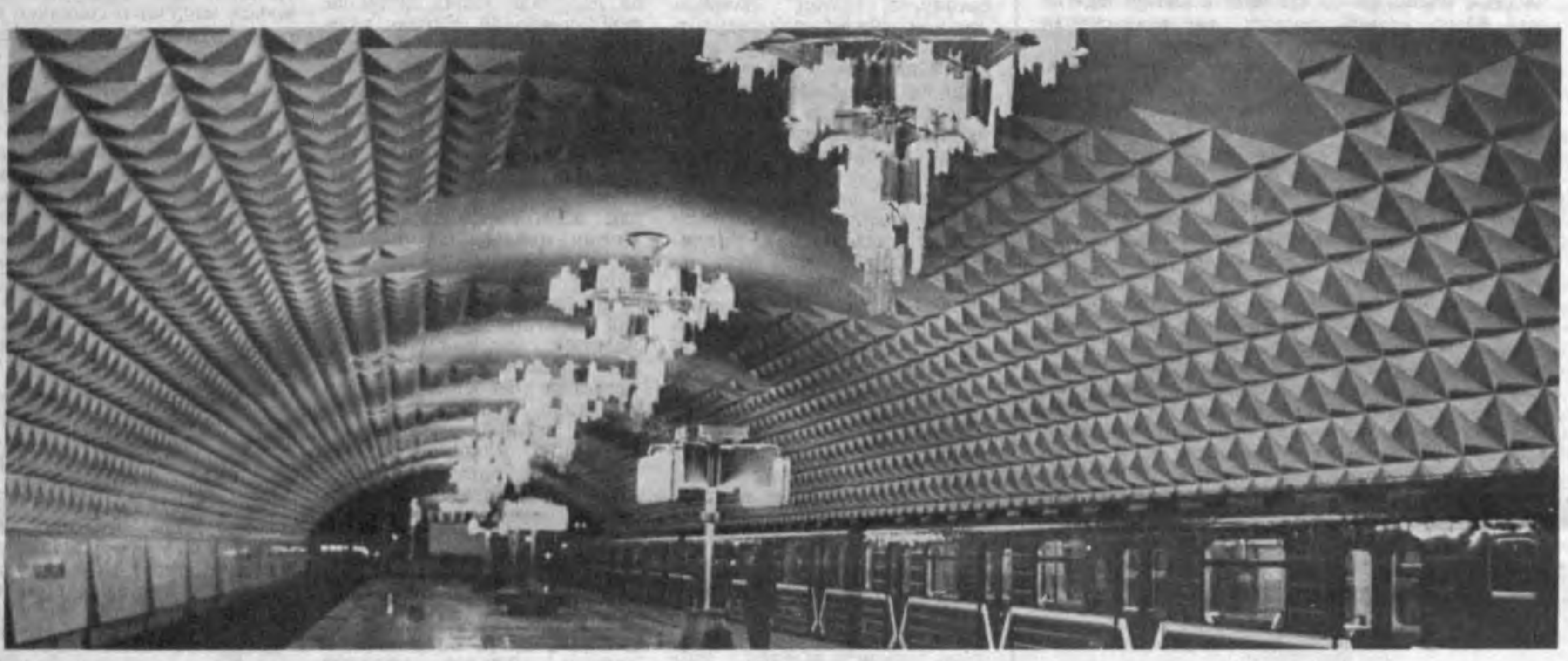

ТОШКЕНТ метроси нафақат шаҳарликлар, балки меҳмон ва сайёҳларнинг ҳам жонларига аро кирганлигини таърифлаш шарт эмас. У ишга тушгандан бери халқ йўл азобидан бирмунча қутилди, узоғи яқин бўлиб, вақти тежалаяпти.

Шуниси қувончлики, метронинг хизмати бу билан чекланмайди, у одамларга эстетик завқ улашадиган маданий-маърифий муассасаларга қиёс этилса, ўринли бўлса керак. Боиси — ер ости йўлининг ҳар бир бекатига бошқаларига ўхшамайдиган тахлитда бетакрор безак берилган. Ҳар қайсиси ўз номига мос оврупоча ва шарқона услубда сайқаллангани ҳам айни муддао бўлиб, йўловчилар эътиборини ўзига тортиб, хуш кайфият бағишлаб туради.

«Ўзбекистон» йўлининг иккинчи босқичидаги Беруний номи билан аталувчи бекатнинг қиёфаси хусусида ҳам шундай илиқ сўзларни айтиш мумкин. Бекат безакларида буюк олим чуқур ва самарали тадқиқ этган фалакиёт, тиббиёт ва ҳандаса каби аниқ фанларни ёдга солувчи махсус белгилар ўз аксини топган.

СУРАТЛАРДА: «Ўзбекистон» йўли иккинчи босқичининг хуштаъб ва ширинсухан навбатчиси Дилором Хўжаева; бекатнинг умумий кўриниши; бекат шифтига осилган электр қандилларнинг қуйидан кўриниши.

Ш. ИБРОҲИМ олган суратлар.

ФАЛАКНИНГ ГАРДИШИ

ЁКИ 1986 ЙИЛДА БЕГУНОҲ МЎМИН ШЕРҚУЛОВНИНГ НОҲАҚ ЖАЗОЛАНИШИ, 1990 ЙИЛДА ЎЗБЕКИСТОН ССР ХАЛҚ ДЕПУТАТЛИГИГА САЙЛАНИШИ, 1991 ЙИЛДА ТАҚДИРИДА РЎЙ БЕРГАН ОМАД САРИ БУРИЛИШ ҲАҚИДА

Ҳақиқат эгилади, аммо синмайди, дейдилар. Тақдир қанчалик ўйин кўрсатмасин, фуқаро яхши одамни асло унутмайди, мудом бошига кўтаради. Лозим топса суяйди, адолатни ўрнида барқарор этади. Бунга ишониш учун тажрибали қишлоқ хўжалиги ходими Мўмин Шерқулов қисматига тушган воқеалар тафсилотига бир назар ташланг. Тўғрисини айтганда, худди шундай ноҳақлик ботқоғидан уни халқнинг ўзи тортиб олди. Ўринсиз маломат доғларидан тозалади. Айни пайтда Мўмин Шерқуловни шу кўйга солганларнинг ўзлари эл қаҳрига учраб урилдилар, четга сурилдилар.

Мўмин Шерқулов асли бухоролик. Ўрта мактабни битиргач, Самарқанд қишлоқ хўжалиги институтида таҳсил кўрди-ю самарқандлик бўлиб қолди. Ўқув-тажриба хўжалигида оддий ходим, кейинчалик бош агроном вазифаларида ишлади. Фан номзоди илмий даражасини эгаллади. Уни Самарқанд районидаги «Боғизоғон» давлат хўжалигига директор этиб тайинладилар. Ўша йилнинг ўзидаёқ ҳамма соҳага қут-барака энди. Вилоятда биринчи бўлиб оилавий пудрат усулини жорий этганлиги иқтисодиётнинг жадал юксалишига олиб келди, ободончилик кенг қулоч ёйди.

Ярқираб кўзга ташланган раҳбар эл назарига тушдими, омад келди деяверинг. Мўмин Шерқуловни халқ депутатлари Самарқанд район совети ижроия комитети раислигига сайладилар. Бу вазифада икки йил ишлагач, район партия комитетининг биринчи котиби бўлди. Унинг раҳбарлиги остида меҳнаткашлар қўлга киритган муваффақиятлар салмоғи ҳамма соҳада ҳам мақташга арзигулик эди.

Тасодиф бирданига, кутилмаганда рўй берди. 1986 йилга келиб унинг учун дунё чаппа айланди. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бюроси уни биринчи котиблик вазифасидан олиб ташлади. Мўмин акани билганлар «аттанг» деганча ҳайрат бармоғини тишлаб қолдилар.

Хўш, нега шундай бўлди? Бирор оғир жиноят қилдими ёки жиддий хатога йўл қўйдими? Марказкомдагилар таржимаи ҳоли билан танишиб, уни шу лавозимга лойиқ топган эдилар, ахир!

Бу саволларнинг жавоби баъзилар учун ўша пайтда жумбоқ бўлиб кўрингани билан, элнинг ўткир назарида ҳамма нарса, ҳатто М. Шерқуловнинг ноҳақ маломатга қолганлиги ҳам ойнадек аён эди. Кори савоб деганларидек, ташландиқ-қаровсиз азиз жойни обод этиш борасидаги хайрли саъй-ҳаракатни маъқуллагани марказдан «тартиб ўрнатиш» учун юборилган азроилфеъл Анишчев бошлиқ шахсларга, уларнинг маҳаллий фармонбардорларига ёқмай қолди. Одамларни, айниқса аҳли мусулмонни дину диёнатдан бутунлай қайтаришни ният қилганлар «қурбонлигига» М. Шерқулов ҳам дуч келди. Марказком топшириғига биноан «Самарқанд район партия комитетининг маҳаллий советларга раҳбарлиги» масаласи тавба-таскари талқин этилиб, бегуноҳ, беиқсон, беозор, ҳалол-пок, ишлаб ҳоримайдиган партия ходимининг толаи чилпарчин қилинди. Бу разолату қабоҳатнинг адолату ҳақиқат устидан қозонган даҳшатли тантанаси, шайтоннинг раҳмон бетига сурбетларча бақрайиб қаҳқаҳа уриши эди.

Тақдир хор қилмади. Халқ қудрати уни оёққа турғазди ва суяди. Ростни истаб, нуфузли ташкилотларга илтимосномалар йўлланди. Мўмин Шерқуловнинг ўзи ҳам ноумидликка тушмади. Дастлабки меҳнат фаолиятини бошлаган қадрдон маскани — Самарқанд қишлоқ хўжалиги институти ўқув-тажриба хўжалигига келиб, бош агрономлик вазифасида ишлаб юраверди. Руҳи бир қадар синиқ кўринса-да, эътиқоду ишончини йўқотмади.

Ҳа, у адашмаган эди. Фурсат келиши билан одамлар Мўмин акани Ўзбекистон ССР халқ депутатлигига сайлашди. Бунақасини у сира кутмаганди. Олий Кенгаш сессиясида уни Аграр масалалар ва сув хўжалиги комитети аъзолигига муносиб топишди. Орадан кўп ўтмай вилоят агросаноат бошқармасида катта бир бўлимни бошқарди, деҳқонлар иттифоқининг раиси ҳам бўлди.

Юқорида баён этганимиз — азиз жой, яъни «Банди кушод ота» қабри устига халқ пули ҳисобига гумбаз ўрнатилганини кўриб кўрмасликка олгани учун М. Шерқулов «бало»га қолгани масаласига қайтайлик.

Хўш, одамлар «Банди кушод ота»га нега бу қадар эътиқод қўйдилар? Кексаларнинг ривоят қилишларича, (буни менга ветеран журналист Аҳмад Нарзиқулов айтиб берувди), қадим замонларда аллақандай ҳукмдор кўпгина бандаи мўъминларни банди қилиб, қўл-оёқларига кишан уриб, қул бозорига ҳайдаб кетаётган экан. Ўшанда жувонмард бир киши кўриб қолиб, уларга раҳми келибди. Ёлғиз ўзи соқчилар билан жанг қилиб, бандиларни озод этибди. Шундан сўнг бу довюракни «банди кушод» дейдиган бўлибдилар. Вафотидан сўнг уни мазкур қабристонга кўмибдилар. Шундан буён одамлар «Банди кушод ота» қабрини муқаддас сақлаб, зиёрат қиладиган бўлибдилар. Қани айтинг, мозорни ободонлаштиришнинг нимаси ёмон? Бундан чиқади ўша пайтдаги хўжалик раҳбари — «Боғизоғон» совхози директори коммунист Шерқулов халқнинг хоҳиш-истагига қарши туриши керак экан-да! Кейин эшитсак, қабрни бузиб, текислаб, ўрнига маккажўхори экибдилар. Устидаги ёдгорлик тошини ҳам, ғиштлари ва дарвозани ҳам қаёққадир олиб кетибдилар. Эҳ, фалакулайём, нидо бер: қабрни вайрон қилиш қайси бир юртнинг таомилида бор?

— Мақбарани бузиш тафсилоти ҳам дилни ларзага солади, — ҳикоя қилишади боғизоғонликлар. — Бир маҳал булдозерлар пайдо бўлди. Аммо ҳайдовчилар мозорни кўриб, уни бузишдан бош тортдилар. Қизиғи шундаки, уларнинг ҳаммаси бошқа динга мансуб эдилар. Ниҳоят, бир тўда солдатларни бошлаб келдилар. Улар қаёқдан билишсин, бир пасда қабрларни теп-текис қилишди. Қишлоқ қарияларининг дарди ичида қолди. Вандализм (ёдгорликларни оёқ ости қилиш) ёки жоҳилликка кирмасмикин бу?

...Мўмин Шерқулов турғунлик йилларининг эмас, қайта қуриш «чўққи»сига кўтарилаётган даврнинг бегуноҳ гуноҳкори бўлганди. Унга, момоларимиз тили билан айтганда, кўз тегди, ғайирлар, ғаламислар, бераҳмлар кўзи тегди. Фалакнинг гардишини қарангки, замон ўз хатосини ўзи тузатди: яқинда Мўмин Шерқулов халқ депутатлари Тайлоқ (Самарқанд райони) совети ижроия комитетининг раиси қилиб сайланди. Сессия ўтган зал бу яқин орада узоқ давом этган гулдурос қарсакларнинг бунақасини кўрмаганди.

Ким билади, ижроком раиси ўз фаолиятини, эҳтимол, «Банди кушод ота»ни зиёрат этишдан бошлар ва савоби азимга қолар...

Аҳмаджон ҒУЛОМЗОДА.

СССР Олий Кенгашининг қарори

МАМЛАКАТДА ҚОНУНИЙЛИКНИ МУСТАҲКАМЛАШДА ПРОКУРАТУРАНИНГ РОЛИНИ ОШИРИШГА ОИД ЗАРУР ЧОРА-ТАДБИРЛАР ТЎҒРИСИДА

Қонунийлик, совет фуқароларининг ҳуқуқлари ва эркинликлари, СССР ва республикаларнинг суверен ҳуқуқлари таъминланишида прокуратуранинг ролини ошириш, жамиятнинг ҳуқуқий негизларини бузишга олиб борадиган жараёнларга фаол қаршилик қилиш, ҳуқуқ-тартиботга бўладиган ҳар қандай ҳамлаларнинг қатъият билан олдини олиш мақсадида СССР Олий Кенгаши **қарор қилади:**

1. СССР бош прокурори, республикаларнинг прокурорлари ва уларга бўйсунувчи прокурорлар:

СССР ва республикалар қонунларининг ижросини назорат қилишда СССР халқ депутатлари тўртинчи съездининг янги Иттифоқ шартномаси имзолангунга қадар барча давлат идоралари амалдаги СССР Конституциясига ва иттифоқ қонунларига риоя этишлари лозимлиги тўғрисидаги қарорига мувофиқ иш тутсинлар;

миллатидан, тилидан, динга муносабатидан, эътиқодидан қатъи назар инсон ҳуқуқларини таъминлаш энг муҳим вазифа деб ҳисобласинлар; ким томонидан бўлмасин, фуқароларни ҳар қандай камситишнинг қатъият билан олдини олсинлар;

халқ депутатлари маҳаллий советлари, уларнинг ижроия ва бошқарув идоралари, жамоат бирлашмалари ва барча мансабдор шахслар томонидан қонунларга оғишмай риоя этилишини назорат қилишда ўз ҳуқуқларидан тўла-тўкис фойдалансинлар. Шу билан бирга барча поғоналардаги халқ депутатлари советлари билан фаол ўзаро алоқа ўрнатсинлар, советларга қонунийлик ва ҳуқуқ-тартиботга, фуқароларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилишга ва аҳолини ижтимоий муҳофаза этишга оид масалалар юзасидан аниқ таклифлар киритсинлар;

қонунийликка риоя этиш ва жиноятчиликка қарши курашнинг энг муҳим соҳаларида ҳуқуқдан фойдаланиш тажрибасини доимо ўрганиб борсинлар.

2. Республикаларнинг давлат ҳокимияти олий идораларига прокуратура идораларининг фаолиятини тартибга соладиган меъёрий ҳужжатларни ишлаб чиқиш вақтида мазкур идоралар фуқароларнинг конституциявий ҳуқуқларини ҳимоя қилиш, қонунийликни мустаҳкамлаш, жиноятчиликка қарши курашни кучайтириш манфаатлари йўлида бутун мамлакат ҳудудида СССР қонунлари бир хил тарзда ижро этилишини таъминлашлари лозимлигига асосланиб иш тутишлари тавсия қилинсин; республикаларнинг қонунлари СССР халқ депутатлари тўртинчи съездининг СССР Конституцияси 164, 166, 167 ва 168-моддаларига киритган ўзгартишларга мувофиқ ҳолга келтирилсин.

3. Прокурорга қонунга зид ҳуқуқий ҳужжат хусусидаги ўз норозилиги рад қилинган тақдирда судга мурожаат этиш ҳуқуқи берилсин. Шунингдек прокурорнинг қонуний фаолиятига тўсқинлик қилганлик учун жавобгарлик белгилансин.

ССР Иттифоқи прокуратураси СССР Олий Кенгашининг Қонунчилик ва ҳуқуқ-тартибот комитети билан биргаликда «СССР прокуратураси тўғрисида»ги СССРнинг амалдаги қонунига тегишли ўзгартишларни тайёрлаб киритсин, СССР прокуратураси тўғрисида янги қонун лойиҳасини тайёрлашни жадаллаштирсин.

4. СССР бош прокурорининг:

иттифоқдош республикаларнинг прокурорларини ва Москва шаҳрининг прокурорини ССР Иттифоқи прокуратураси ҳайъатига киритиш тўғрисидаги;

ССР Иттифоқи прокуратурасида миллатлараро можароларга ва шу асосда фуқароларнинг ҳуқуқлари бузилишига нисбатан оператив чора кўрадиган махсус бўлинма тузиш ҳақидаги;

унга ССР Иттифоқи прокуратурасининг тузилишини, ходимларнинг штатдаги сони ва меҳнат ҳақи фондини тасдиқланган маблағ доирасида белгилаш ҳуқуқини бериш тўғрисидаги таклифларга розилик берилсин.

5. СССР Вазирлар маҳкамасига СССР бош прокурорининг прокуратура идораларини, шунингдек ССР Иттифоқи прокуратураси ҳузуридаги илмий-тадқиқот ва ўқув институтларини материал, техника воситалари ва кадрлар билан таъминлашни яхшилаш хусусидаги таклифлари тасдиқланган харажатлар ҳажми доирасида кўриб чиқиш топширилсин.

6. Халқ депутатлари маҳаллий советлари, уларнинг ижроия ва бошқарув идоралари ўз ҳудудларида жойлашган прокуратура идораларига ижара шарти билан хизмат биноларини бериб қўйсинлар.

Хизмат вазифасини ижро этиш пайтида ҳалок бўлган прокуратура ходимлари, шунингдек прокуратура ходимларининг оилалари уй-жой тақсимотида, хонадон телефонларини ўрнатишда, мактабгача тарбия муассасаларидан жой олишда, ижтимоий-маиший таъминотининг бошқа масалаларини ҳал этишда ССР Иттифоқи ва республикаларнинг қонунларида кўзда тутилган тартибда имтиёзлардан фойдаланадилар.

СССР Олий Кенгашининг раиси

А. ЛУКЬЯНОВ.

Москва, Кремль.
1991 йил 17 апрель.

Муаммо, мулоҳаза, ечим

ТЕАТР ҚАЙСИ ЙЎЛДАН БОРАДИ?

Ҳафиз АБДУСАМАТОВ

Эътироф этамиз: театр — ҳаёт кўзгуси, санъат дарсхонаси, муқаддас даргоҳ, мўътабар эҳром. Ижтимоий онгнинг ўлчови, жамиятнинг виждони. Халқнинг маънавий-маданий савиясини оширадиган, қалбини очадиган, эстетик дидини ўстирадиган улкан минбар. Унга бир умр сажда қилса арзийди. У шундай катта кучга эгаки, армия, замбарагу танклар, бомбалар бажармаган ишни ўринлатиши мумкин. Спектакль томошабинни юксак руҳий чўққиларга олиб чиқиши, зафарга, жасоратларга йўналтириши, ички оламини бойитиши ёки руҳий тушкунликка тушириб, қўлини ишга бормайдиган қилиб, ҳаётдан бездириб юбориши, маънавий қашшоқликка чорлаши ҳам мумкин. Буларнинг ҳаммаси асар сифатига, ғоявий-бадиий йўналишига, ижобий ёки салбий эпкинига боғлиқ. Шу сабабдан ҳам театр мафкура ишининг энг асосий қисмини ташкил этади.

Кўп одамлар театрни фақат «томошахона» деб ўйлашади. Йўқ, бу фикрга қўшилиб бўлмайди. У пьесанинг кўзгуси, унинг таҳлилчисидир. Бинобарин, санъатдай ниҳоятда масъулиятли иш билан шуғулланаётганларни ҳеч қачон эсдан чиқармаслигимиз, уларни эъзозлашимиз лозим.

Аммо театрга томошабиннинг тобора кам тушиши бизни ташвишга солади, жиддий ўйлашга, чуқур ўрганишга мажбур этади. Бу ҳолнинг сабабларидан бири ва муҳими инсон қалбини ларзага соладиган, ўйлатиб, ҳайрату ҳаяжон оламига олиб кириб кетадиган спектаклларнинг камлигидир. Кўпинча олди-қочди асарлар пайдо бўлмоқдаки, улар кишиларни чалғишга, алдашга олиб боришлари мумкин, холос. Ахир, томошабин қалбида қандай жараён кечаётганлигини, онгида қанақа ўзгаришлар юз бераётганлигини билмай туриб театр санъатини ривожлантириш нари турсин, унга тўғри муносабатни ҳам белгилай олмаймиз.

Инсон руҳини бутун мураккаблиги билан кўрсата олиш, «қалб диалектикаси»га чуқур кира билиш талаб қилинади. Театрнинг энг асосий бурчи эса — томошабинни ғоявий ва эстетик жиҳатдан тарбиялаш. Шу жиҳатдан ҳам унинг вазифаси ахлоқий-психологик шароитни яхшилашга хизмат қилишдир. Спектакллар аввало халқимиз олиб бораётган катта ишлар билан ҳамоҳанг бўлиши даркор, чунки санъат ҳар қанақа шароитда ҳам холис, одил, ҳалол бўлиб қолиши шарт.

Баъзи артистлар ва драматурглар театрнинг ачинарли аҳволга тушиб қолишининг сабабини томошабинлар савиясининг пастлигида, жиддий спектаклларни тушуна олмасликларида деб билмоқдалар.

Ҳа, томошабинлар ҳар хил. Лекин уларни ёппасига камситишга йўл қўймаслик керак. «Вечерний Ташкент» рўзномаси таҳририятида Ўзбекистон ССР маданият вазири ҳамда айрим санъат арбоблари ва санъатшунослар иштирокида ўтказилган давра суҳбатида («Театр. Томошабин. Муаммолар, 1986, 2 сентябрь, 202-сон). Ф. Сафарова билдирган мулоҳазага аҳамият берайлик: «Тарқоқ томошабинлар бизнинг театримизга деярли тушмасалар нима, биз айбдормизми?» Бундай қарашлар ҳажвга лойиқ.

Томошабин озгина билимга, қисман бадиий дидга эга бўлса, мураккаб спектакль моҳиятини тўлиқ англамаса-да, унда қўйилган масаланинг, айтилмоқчи асосий гапларнинг нуқталарини ҳар ҳолда сезиб олади. Аммо бугунги аксарият томошабинларнинг диди ва савияси ўсиб кетганки, улар энг мураккаб спектаклларни кенг таҳлил қилиш қувватига эга.

Театрга йиллаб тушмайдиганлар ҳақида нима дейиш мумкин? Минг афсуски, бундайлар орасида партия ва совет ходимлари ҳам учраб турадилар. «Вақт йўқ. иш жуда кўп» дейдиган амалдорларни кўрсангиз энсангиз қотади. Шундай бўлгач, театр санъатини қанақа қилиб юксалтириш мумкин? Бунақа шахсларда эстетик-бадиий дид қай даражада эканлиги кўриниб турибди. Фарғона театрининг артисти М. Юсуповнинг фикри бу жиҳатдан жуда характерли: «Кейинги беш-олти йил ичида раҳбарлардан бирортасининг театрга келганини эслолмайман».

Тошкентнинг ҳар бир фуқароси икки йилда бир марта спектаклга тушса ҳам театрларнинг заллари тўлади. Афсуски, билетлар кўпинча корхоналарга, институтлар ва мактабларга тарқатилади. Чипталар тўла сотилганига қарамай, театр заллари баъзан бўм-бўш қолади. Масалан, Т. Мирзанинг асари асосида Аброр Ҳидоятов номли театрда қўйилган «Саратондаги изғирин» спектаклига тушганимда худди шундай ҳолни кўрдим. Билетлар юз фоиз тарқатилган экан-у, залда 20—30 томошабин ўтирибди.

Агар саҳнада китоблардан топа олмаган, фильмларда кўрилмаган, телевидениеда берилмаган нарсалар намойиш этилса, одамлар театрга кўпроқ тушадилар. Боз устига— бу янгиликлар ғоявий-бадиий жиҳатдан пухта қилиб берилган тақдирда, албатта.

Лекин нуқсону қусури борлигига қарамасдан театрга бориш лозим. Чунки ҳар бир жамоанинг кўрса арзийдиган асарлари мавжуд. Муқимий номли театрда «Зўлдир», «Гул ва Наврўз», «Юсуф ва Зулайҳо», «Муҳаббат навоси», Аброр Ҳидоятов номли театрда «Майсаранинг иши», «Паранжи сирлари», «Қора камар», Навоий номли театрда «Алишер Навоий», Ҳамза номли театрда «Пуч», «Жар», вилоятларда «Темир хотин», «Ҳамзанинг маълум театри» каби қатор спектакллар ўз томошабинларини орзиқиб кутмоқда.

Яна «эски дард»га қайтамиз, яъни тарихга назар ташласак, санъатнинг тақдири, ривожу равнақи кўп жиҳатдан республика раҳбариятининг муносабатига боғлиқ экан. Улар бу соҳага меҳр билан қарасалар, унинг аҳли ҳақида ғамхўрлик қилсалар, тараққиёти йўлида барча тадбирларни кўрсалар, санъат гуллаб бораверади.

СССР халқ артисти Ҳалима Носирова қизиқ воқеани айтиб берди. 30-йилларда у партия Марказий Комитетининг биринчи котиби Акмал Икромов билан тез-тез мулоқотда бўлиб турган. Ҳалима опа қабулига киришни сўраб телефон қилган вақтида унинг қачон кела олишини, ўз имкониятига қараб ташриф буюришини сўраган. А. Икромов Ҳалима Носировани қабулхонада кутиб олар экан. Ана шу партия арбоби ва республикамиз бошқа раҳбарларининг санъатга чексиз муҳаббатлари туфайли ўша даврда маданиятимизнинг бу жабҳаси бекиёс ривож топди. Москвада ўзбек адабиёти ва санъати биринчи ўн кунлиги катта муваффақият билан ўтди. Москванинг ўзидаёқ А. Икромов К. Яшин ва М. Ашрафийни ҳузурига чақириб, «...музика санъатининг чўққиси бўлган операни» («Ўзбекистон адабиёти ва санъати», 16 декабрь, 1985, 51-сон) эгаллашни ва яратишни уларга топширган.

Усмон Юсуповдай давлат арбобининг республикага бош-қош бўлиши санъатининг бахти эди. У санъат оламида ялт этиб кўринган қобилиятли кишини кўз қорачиғидай асраган, унинг қанот ёйиши учун барча имкониятларни яратиб берган. Усмон ота Марказий Комитетнинг биринчи котиби сифатидагина эмас, санъатни бутун қалби билан севиши туфайли уни камол топтирди. Юзлаб ҳаваскорларни театр, мусиқа, қўшиқ оламига олиб кирган, уларга янги ҳаёт бағишлаган ҳам Усмон Юсупов эди. Энг муҳими, масалаларни зудлик билан ҳал қилган, нуқсонларнинг олдини олган. Москвада студиялар очиш, у ердаги олий билимгоҳларда миллий кадрларни ўқитиш соҳасидаги ташаббускорлигини эсланг. А. Икромов каби у ҳам Москвада ўтказилган ўзбек адабиёти ҳамда санъати ўн кунликлари моҳиятини чуқур тушунди ва уларга жиддий тайёргарлик кўришни талаб этди.

Усмон отанинг санъат ниҳолларига меҳрибончилигини кўрсатувчи мисоллар жуда кўп. Ёш қаламкаш Т. Собиров «Йўлбарс терисини ёпинган паҳлавон» пьесасини (Ш. Руставели достони асосида) У. Юсуповнинг ёрдамчисига бериб, раҳбарга етказишини илтимос қилади. Орадан 10-15 кун ўтгач муаллиф кечаси соат 12 да Марказкомга чақирилади ва биринчи котиб ҳузурида унинг асари ўқилади, мулоҳазалар билдирилади, энг муҳими — унга санъат оламига йўлланма берилади.

Маълум сабабларга кўра тушкунликка тушиб, руҳан эзилиб юрган Н. Сафаровни чақириб, унинг «Уйғониш»ини ўқиб, драматургнинг илҳом булоғини очиб юборган ҳам Усмон Юсупов эди. Айниқса, Улуғ Ватан уруши даврида саҳна асарларини яратиш учун драматурглар, композиторлар, режиссёрларнинг бошини қовуштириб, уларга моддий мадад бериб, руҳлантириб ижодга йўллаганларнинг биринчи сафида шу ажойиб зот турганди. Унинг бевосита раҳбарлиги остида «Тоҳир ва Зуҳра» (ҳам спектакли, ҳам фильми), «Ўзбекистон қиличи», «Даврон ота», «Қасос», «Қурбон Умаров» каби қатор пьесалар ёзилди ҳамда саҳна юзини кўради.

Уйғуннинг ҳикоя қилишича, Ҳамза номидаги академик драма театри саҳналаштирган ва яхши чиққан «Навбаҳор»га қарши бир неча раҳбарлар, айниқса колхоз раислари хуруж қилишган экан. Усмон ака катта бир йиғиндан кейин унинг иштирокчиларини театрга йўллайди. У айрим қолоқ колхоз раисларини Дадавойга ўхшатиб, уларни танқид қилган, шу билан бирга спектаклни ҳимоя этган.

Ўтмишни идеаллаштирган дея танқидга учраган «Тоҳир ва Зуҳра» ҳам унинг холис муруввати билан классик асар бўлиб қолди.

Б. Раҳмоновнинг «Юрак сирлари»га ҳазилакам тошлар отилмади. Партия органи бўлган «Қизил Ўзбекистон» уни балчиққа булғаб ташлади. «Юрак сирлари»ни кўкрак кериб, қалқондай туриб асраб қолганлар У. Юсупов, айниқса Н. Муҳиддинов бўлдилар. Шундай мардлик кўрсатилмаганда, уни ҳимоя қилиб юрган барча танқидчилар ва адиблар, жумладан камина ҳам майиб бўлиб қолиши ҳеч гап эмас эди.

Усмон Юсуповнинг театрга чексиз муҳаббати уни доим спектаклларга чорлади. У кўрмаган асар йўқ эди десак, хато бўлмас. Отани театрда кўрган артистларимизнинг хурсандчилиги ва ролларни илҳомланиб ижро этишларини айтмайсизми!

Ўша даврдаги бошқа раҳбарларимиз — Й. Охунбобоев ва А. Абдураҳмонов ҳам санъатнинг ҳақиқий шайдолари эдилар. Ҳар иккиси ижод аҳлининг бошини силаган, дардига малҳам бўлган, кўнглини кўтариб турган.

Йўлдош отани ҳар бир артист жонидай яхши кўрган. Унинг Ҳамза пьесаларини юзага чиқаришдаги хизматлари айниқса катта. Юбилей комиссиясининг раиси сифатида у «Майсаранинг иши»ни Муқимий номли театрда, «Бой ила хизматчи»ни Ҳамза номидаги театрда саҳнага чиқариш йўлида жонбозлик қилган, Комил Яшиннинг ҳикоя қилишича, 1939 йил май ойида Охунбобоев «Бой ила хизматчи»ни кўриб қойил қолади ва уни яратганлардан ғоят миннатдор бўлади. Хурсандчилигини ичига сиғдиролмаган биринчи президент Комил акани боғига олиб бориб, меҳмон қилган экан. Фақат Ҳамза асарлари эмас, санъатга оид ҳамма нарса унинг кўригидан ўтган.

А. Абдураҳмонов ҳам ўзига хос камтар, санъатга улкан меҳр қўйган ҳукумат бошлиғи эди. Спектакллар унинг учун маданий ҳордиқ чиқариш, эстетик завқ олиш манбаигина ҳисобланмаган. Асарлар билан танишишни ўзининг жонажон иши деб билган. Мана бу воқеа ҳеч эсимдан чиқмайди. Бир вақтлар Иттифоқ ҳукуматининг қарорига биноан томоша залларига ким бўлишидан қатъий назар, ҳеч ким билетсиз киритилмасди. А. Абдураҳмонов ҳукумат бошлиғи бўлишига қарамасдан, пулига иккита билет олдириб кирганлигини ўз кўзим билан кўрганман. Ҳозир айрим раҳбарларга пул бериб ҳам театрга олиб кира олмайсиз.

Ўзбекистон ССР ҳукуматининг бошлиғи, сўнг Марказий Комитет биринчи котиби бўлган Нуриддин Акрамович Муҳиддинов ҳам улардан қолишмайдиган, баъзи сифатлари билан ҳатто юқори турган арбоб эди ва шундай бўлиб қолди.

Эсимда, композиторларнинг съездларидан бири Свердлов номли концерт залида ўтказилувди. Унда Н. А. Муҳиддинов бошлиқ Марказком бюроси аъзолари қатнашдилар. Бундай ҳодиса композиторлар тарихида биринчи ва балки охиргиси эди. Ундан кейин бу ташкилотнинг кўп съездларидан хабарим бор, лекин биринчи шахслар деярли қатнашмаганлар.

Нуриддин Акрамович барча соҳаларда, жумладан санъат жабҳасида ҳам ташаббускор эди. Унинг топшириғи ва бевосита иштирокида «Баҳор» ансамбли тузилди ва у мамлакатга машҳур бўлди. Юнус Ражабийни ишга солиб, мақомларни йиғиб, уларни кўп жилдли қилиб чоп эттириш ғояси ҳам шу раҳбаримиздан чиққан. Абдулла Қодирийни оқлаш, унинг асарларини, жумладан пьесаларини нашр этиш масаласини биринчи бўлиб ўртага қўйган ҳам шу кишидир. Мутал Бурҳонов ва бошқа арбобларни ижодга йўллаб, янги асарлар яратишга чорлаган; бунинг учун имкониятлар яратишга уринган арбоб ҳам Нуриддин ака бўладилар.

У Юнус Ражабий билан Дони Зокировнинг «Зайнаб ва Омон» операсини ўқиб эшитиб, муҳокамани ўз кабинетида ўтказган, саҳнага йўлланма бериб, қўллаб-қувватлаган эди.

1956 йил бўлса керак, кунларнинг бирида Н. А. Муҳиддинов студент О. Ёқубовнинг «Чин муҳаббат» асарини кўриш учун Ҳамза номидаги театрга тушган. Ҳа, бундай ҳодисалар кўп бўлган. Айниқса бир воқеа бизнинг қалбимизда мустаҳкам ўрнашиб қолган. «Баҳор» ансамбли Москвага гастролга борган эди. Биринчи кунинёқ Н. А. Муҳиддинов бола-чақаси билан тўртта билет олиб, концерт залига тушган. «Баҳор»нинг чиқишларидан мамнун раҳбаримиз саҳна орқасига ўтиб деган: «Москвада изғирин совуқ (ҳа, ўша вақтларда 20 даража эди — Ҳ. А.) сизлар бизга Ўзбекистон баҳорини олиб келиб, қалбларимизни иситганларингиз учун минг раҳмат». Ҳа, бу сўзларни ўз қулоғимиз билан эшитиб, дилларимиз тўлқинланиб, ҳаяжонга тушдик. Биз ва артистлар, уларнинг раҳбари М. Турғунбоева юрагида миннатдорлик туйғулари жўш урди. Ўша кезларда Нуриддин ака Центросоюз бошқаруви раисининг ўринбосари эдилар.

Шароф Рашидов ўтмишдошларидан фарқ қиладиган ўзига хос раҳбар эди. У артистлар, маданият арбоблари билан дўстлашиб, борди-келди қилиб, жуда яқин алоқада бўлган эмас. Аниқроғи, ўзини улардан тортиб юрар, уйғунлашиб кетмасди. Ўртадаги масофани сақлашга уринар, раҳбар — раҳбар, маданият арбоби тарзида иш тутарди. Лекин у ижодкорларни кўп қабул қилиб турар, мулоқотни кучайтиришга уринар, шу тариқа санъат оламида пайдо бўладиган барча гаплардан, муаммолардан, қилинадиган ишлардан ҳамиша хабардор эди, масалаларни ижобий ҳал этиш чораларини кўрарди. Ш. Рашидов адиблиги туфайли ҳам адабиёт ва санъатни жуда яхши биларди, маданиятимиздаги воқеалару янгиликларни тез пайқаб оларди, уларнинг аксариятига холис баҳо берарди.

Адиб ижодкорлар, маданият ходимлари билан муносабатни яхшилаш учун ҳаракат қиларди. Ҳатто Абдулла Қаҳҳор иккаласи ўртасидаги алоқа кескин бўлишига қарамасдан, у билан ҳам муомалани яхшилаш йўлларини қидирган. Абдулла акада ҳам бундай интилиш бор эди. У ёзган сатирик комедиясининг сиёҳи қуримасдан Шароф Рашидовга олиб борган ва унинг танқидий мулоҳазаларини эшитишни истаган. Асарнинг «Иблис» номи биринчи котибимизга ёқмагач, муаллиф уни ўзгартиришни лозим топади. Иккинчиси — «Тобутдан товуш»га ҳам раҳбаримиз рўйхуш бермаган. Кейинчалик у «Сўнгги нусхалар» номи билан Ҳамза номидаги академик театр саҳнасидан жой олди.

Ш. Рашидов Абдулла Қаҳҳорга кўп мурувват ҳам кўрсатган. Унинг «Ўтмишдан эртаклар» асари Ҳамза номидаги Ўзбекистон ССР Давлат мукофотига тавсия этилганда, партия арбоби Ёзувчилар уюшмасига бориб, номзодни мақтади. Унинг гапига қараганда А. И. Микоянга ҳамроҳлик қилиб Вьетнамда бўлганида Хошимин билан суҳбат ўтказишган. Ш. Рашидов ундан совет адибларидан кимларнинг асарларини ўқиганлигини сўраганда, мен Б. Полевой нинг ва А. Қаҳҳорнинг асарларини (гап «Чин инсон қиссаси» ва «Синчалак» устида кетаётир. — Ҳ. А.) ўқидим, деган. «Бу сўзлар, — дейди Ш. Рашидов, — менда чексиз шодлик уйғотди... Демак, у бизнинг асарларимизни ўқиган, улар ажойиб маҳорат билан ёзилган...».

(Давоми бор).

Мана бу жажжи болаларга қараб туриб сиз ҳам ўзингизнинг 1-синфдаги даврингизни кўз олдингизга келтиринг, шунда болалигингизга нисбатан соғинч ва унинг завқи кўнглингизни тўлқинлантириб юбориши тайин.

Биринчи муаллим — она қадар мўътабарки, у умрбод хотирада меҳр-ла балқиб туради.

Оқ олтин районидаги Беруний номли 17-ўрта мактабнинг бошланғич синф муаллимаси Гулшод Исоқованинг толъеи — мана шу мурғак болалар.

Е. БОТИР олган сурат.

СИЗДАН УГИНА, БИЗДАН БУГИНА

ХЎЖАНД дўконлари тобора ҳувиллаб қолаётир. Айниқса гўшт тақчиллиги кучайиб, бозор нархи ошмоқда. Албатта, қийин аҳволдан чиқиш йўллари ҳам изланмоқда. Яқинда Свердловск вилоятида бўлиб қайтган мутахассислар у ердаги тажрибани Хўжандда бироз ўзгартиришлар билан қўллаш мумкинлигини айтишди. «Сиздан угина, биздан бугина» қабилидаги бу иш услубига кўра аҳолини гўшт ва бошқа зарур озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлашни бироз бўлса-да яхшилаш кўзда тутилмоқда.

Вилоят марказида бўлиб ўтган партия-хўжалик фаоллари йиғинида ҳам бу тажрибани қўллаш муҳокама қилинди. Шаҳар корхоналарида тайёрланадиган ипак газлама, кийим-кечак, пойафзал каби маҳсулотларни мамлакатнинг бошқа минтақаларида озиқ-овқатга алмаштириш режалари тузилди.

Мамлакатнинг ўзида икки томонлама савдо-сотиқни ҳал қилиш йўллари қидирилаётган бир пайтда хорижликлар билан иш битириш осонроқ кечмоқда. Яқинда шаҳар ижроқоми раисининг таклифи билан Вьетнамнинг Совет Иттифоқидаги фавқулодда ва мухтор элчиси Нгуен Ман Кам Хўжандга келди. Ўзаро манфаатли битим тузилди. Аҳдлашувга кўра вьетнамликлар гуруч, қанд каби маҳсулотлар етказиб берадиган бўлдилар.

Ўринбой УСМОН.
«Халқ сўзи» мухбири.

ҲИММАТ— ҲАР НЕДАН ҚИММАТ

УТГАНЛАР РУҲИНИ ШОД АЙЛАБ

Республика Маданият жамғармасининг Андижон бўлими ташаббуси билан Хотира кунида андижонлик маърифатпарвар кишилар Ҳ. Раззоқов, А. Бакиров, С. Зуннунова, Азимий, Ниёзий, Боқир, В. Саъдулла, Улфат яшаб ижод қилган хонадонларда ёдгорлик лавҳалари ўрнатилди.

А. РАЙИМЖОНОВ.

САВОБ ҲАМ КЕРАК-ДА

БАХМАЛЛИК бир гуруҳ қариялар район аҳлига мурожаат қилиб, бозор иқтисодига ўтилиши туфайли кўп болали оилалар, ногиронлар ва кўмакка муҳтож бошқа кишилар турмуши оғирлашгани, районнинг эса уларга мадад беришга қодир эмаслиги, иқтисодий ва маданий-маиший жиҳатдан ночор аҳволга тушиб қолганини айтдилар. Шунинг учун кексалар Меҳр-шафқат хайрия жамғармаси тузилиб, банкда ҳисоб очилганини маъқулладилар.

Жамғармага дастлабки ҳадялар ҳам тушди. Район совети ижроия комитетининг раиси А. Ҳожимуродов 500 сўм, халқ маорифи бўлими мудири С. Мирзабеков 200 сўм, Жиззах вилоят партия комитетининг котиби Ҳ. Амирқулов ҳамда вилоят касаба уюшмалари кенгашининг раиси И. Хушнев бир ойлик маошларини ўтказдилар. Ёзувчи Нурали Қобул эса Ойқор бағрида 30 минг сўмлик қўтон қурдираяпти. Бу ерда боқиладиган чорвадан тушадиган даромад хайрия мақсадларига ишлатилади.

Абулқосим МАМАРАСУЛ ўғли.
«Халқ сўзи» мухбири.

МИРЗААКБАР ОТАНИНГ САХОВАТИ

ХУЖАОБОД районидаги «Шонли меҳнат» рўзномаси ҳамрайонларини саховат ва ҳиммат кўрсатишга даъват этди. Улуғбек номли жамоа хўжалиги ҳудудида истиқомат қилувчи 73 яшар Мирзаакбар ота Эгамбердиев бу мурожаатга биринчилардан бўлиб қўшилди. У ўз жамғармасидан 500 сўм пулини Меҳр-шафқат жамғармасига ўтказди. Отахоннинг саховати райондаги кўплаб кишиларнинг қалбларида акс садо берди. Саховатпаша кишилар сафи кенгаймоқда.

Р. ЖУМАНИЁЗОВА.

ФЕРМЕР ҚАРЗИНИ УЗДИ

Бундан икки йил олдин Абдурашид Раббимов фермерликни ихтиёр этиб, давлатдан 50 минг сўм қарз кўтарганида кўплар, буни узишни ҳам ўйлаш керак, оғайни, дея андак чўчитишганди. Кўз қўрқоғу қўл ботир, деганлари рост чиқди. Фермер олган қарзининг ҳаммасига соғин сигирлар харид қилди. Ўтган икки йил ичида унинг оиласи юз тонна сут тайёрлади. Мана шунинг ўзи қарзни тўла қоплашга етди.

Булунғур районидаги «Ўзбекистон Компартияси 40 йиллиги» давлат хўжалиги бу йил ҳам фермер оиладан юз тонна серқаймоқ сут қабул қилиб олмоқчи. Бунга имкон яратиб бериш мақсадида А. Раббимов ихтиёрига озуқа етиштириш учун 30 гектар экин майдони ажратиб берилди.

Х. НУРУЛЛАЕВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

Эллар ва тақдирлар

РАҲМАТ СИЗГА, ЎЗБЕКЛАР!

ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ҚРИМ ВИЛОЯТИ СОВЕТИ ИЖРОИЯ КОМИТЕТИНИНГ СУРГУН ҚИЛИНГАН ХАЛҚЛАР ИШЛАРИ БУЙИЧА КОМИТЕТИ РАИСИ ЮРИЙ БЕКИРОВИЧ ОСМАНОВ БИЛАН СУҲБАТ

Яқинда халқ депутатлари Самарқанд вилоят совети ижроия комитетида қрим-татар халқи муаммолари бўйича вилоят ишчи гуруҳининг навбатдаги йиғилиши бўлиб ўтди. Унда қрим-татарларни ўз юртларига кўчириш билан боғлиқ масалаларнинг ечими, қайтиш йўлидаги тўғоноқ муаммолар муҳокама этилди. Ю. Б. Османов Қримдаги вазият ҳақида ахборот берди. Йиғилишдан сўнг мухбиримиз унга бир неча саволлар билан мурожаат этди.

— Юрий Бекирович, замона зўриики бўлган қатағон йиллар зарбида халқингиз юрагига урилган ханжар қўзғаган оғриқ чиндан-да беадад. Бироқ ўша адолатсизликнинг асл башараси ошкоралик туфайли сув юзига қалқиб чиқди. Далиллар, асослар, маълумотлар сургуннинг ғирромона ўйин эканлигини исботлади. Энди бу ҳеч кимга сир эмас. Шу боис асосан ватанга қайтиш билан боғлиқ масалалар ҳақида гапириб берсангиз.

— Ҳа, ҳақиқатнинг кўзи кўр эмас. Тарих эртами-кечми, ўзининг ҳақ ҳукмини айтиб келган ва унинг қаричидан аниқроқ ўлчов-мезон йўқ. Олий ҳакам — вақт қрим-татарларининг талх тақдирига ҳам тантилик ва мардлик қилди. Халқимиз гарданига осилган хоинлик тахтачаси ғирромлик аломати эканлиги рўй-рост айтилди. Худога минг қатла шукрки, чиркинликдан покландик. Номимиз — номусимиз қайтадан тирилди.

— «Известия» рўзномасида Қримнинг Мухтор Совет Социалистик Республика ҳуқуқини олганлиги ҳақидаги хабарни ўқидик.

— Украина ССР Олий Кенгаши шунга қарор қилди. Лекин бу билан бизга кенг ва равон йўл очилди, армонимиз қолмади, дейишга ҳали эрта. Майли, бунинг ўзи катта баҳсга мавзу. Шу боис ўзингиз таклиф этган асосий гап — ташвишларимизга ўтай. Очиқойдин айтишим керак, юкимиз ниҳоятда оғир, унинг жойидан қўзғалиши беҳад қийин кечаяпти. Қрим-татар халқини ташкилий равишда кўчириш бўйича давлат дастури ҳалигача амал қилмаётир. Тўғри, мамлакатдаги оғир иқтисодий танглик, ғоявий-сиёсий, ҳатто моддий муборизалар бунга жиддий тўғоноқ бўлмоқда. Лекин худди шу нарса баҳонасида қайтиш қадамимизни секинлатишга уринилаётганлиги, назаримда, халқимизга жуда малол келаётир.

— Сиз бошқараётган комитет мақсад манзилини яқинлаштиришга кучли хизмат қилади, дейишмоқда. Умуман комитет ҳақида маълумот берсангиз.

— Ўринли ва зарур савол. Нима учун бундай деяпман? Гап шундаки, комитетимиз турли жойларда, ичунин Ўзбекистонда яшаётган жуда кўп ватандошлар учун ҳалигача таниш эмас кўринади. Тошкентда ҳам, Самарқандда ҳам иш тартиботимиз ҳақида маълумот сўраганлар беҳисоб бўлди. Шу боис бу тўғрида кенгроқ тўхталишим керак.

Комитетимиз халқ депутатлари Қрим вилоят советининг 1990 йил 11 сентябрдаги қарорига кўра вилоят ижрокоми таркибида вақтинча бошқарув идораси сифатида тузилди. Унинг бош вазифаси 40-йилларда зўрлик билан сургун қилинган қрим-татар, грек, немис, булғор ва бошқа миллат вакилларининг Қримга қайтишлари учун иқтисодий, ижтимоий, ҳуқуқий шарт-шароит яратишдан иборатдир. Шунингдек, бу ерни миллатлараро тенг ҳуқуқли хонадон сифатида сақлаш, унинг хўжалик механизми маромини асраш, фуқароларининг моддий, маданий, маънавий эҳтиёжларини қондириш ишларига масъулмиз.

Комитет СССР ва Украина ССР конституциялари ҳамда қонунлари доирасида иш кўради. Мамлакат ва мазкур республика раҳбарияти фармон, кўрсатма ва қарорлари, вилоят совети қарори асосий дастуримиз ҳисобланади. Бевосита вилоят ижрокоми раҳбарлигида ишлаймиз. Комитетнинг ижрочи-тартибот идораси ўз ҳуқуқий мақомига эга. Рамзли муҳри, штампи бор. Банкда ҳисоби очилган. Қонунчиликни такомиллаштириш бўйича таклифлар беради. Ўз ваколоти доирасида давлат идораларидан маълумотлар олади. Оммавий ахборот воситаларидан фойдаланади.

СССР Олий Кенгашининг «Совет немислари ва қрим-татар халқи муаммолари бўйича тузилган комиссияларнинг хулосалари ҳамда таклифлари тўғрисида»ги (1989 йил 28 ноябрь) ҳамда СССР Вазирлар Кенгашининг шу масалага мутасадди давлат комиссияси қарорларига мувофиқ ватандошларини Қримга қайтариш ишларини ташкил этиш комитетнинг асосий вазифасидир. Бу ишни биз иттифоқдош республикалар ва Украина ССР давлат идоралари билан мувофиқлаштирган ҳолда олиб боришимиз керак.

— Шу ўринда Ўзбекистон билан боғлиқ тадбирлар ижросига тўхталсангиз.

— Аввало аччиқ тақдиримиз юкини кўтаришда бизга руҳан, маънан ва жисмонан мадад берган, ватанидан жой ажратиб миннат қилмаган ўзбек аталмиш халққа таъзим ва ташаккур демасам, инсофдан бўлмас. Раҳмат сизга, ўзбеклар! Бугунги кунга келиб ҳам қайтиш муддаомизни тўғри ва самимий тушунганлар рўйхатининг бошида ўзбеклар турганидан чуқур миннатдормиз. Зеро, Ўзбекистон кўчиш муаммоларимизни ҳал этишда беғараз ёрдам қўлини чўзмоқда. Ким қандай тушунса тушунсин, лекин биз буни чин оғайнининг хислати сифатида қабул қилаяпмиз. Кўчиш тадбиримиз учун Россия ва Украина дастлаб ўн миллион сўмдан ажратган бир пайтда, Ўзбекистон бундай мадад маблағи ҳажмини икки баровар ошиқ — 20 миллион қилиб белгилади ва биз бундан фойдаланаяпмиз.

— Айримлар муаммолар ечими сургун этилган жойларда ҳал бўлмаётир, дейишаётган экан.

— Ўзбекистон мисолида бу гапга қўшилмаймиз. Биз буни яқинда Ўзбекистон ССР Президентининг маслаҳатчиси билан батафсил гаплашиб олдик. Ўзбекистон кўрсатаётган мадад учун миннатдорчилигимизни билдирдик. Муаммоларнинг ҳаммаси Қримда тўпланиб турибди. Давлат йўли билан кўчириш учун у ерда имконият яратишда сусткорлик ва совуққонлик қилинмоқда. Шахсий ташаббус билан кўчиб борувчилар йўлида эса тўсиқлар қалашиб кетаётир.

СССР халқ депутатларининг IV съездига Р. Ҳамзатов, Д. Қуғултинов, А. Казанник, Н. Сазонов каби 21 нафар СССР халқ депутати имзо чеккан талабнома-хатда шу хусусда батафсил айтилганди. Бинобарин, томорқа ер участкалари ажратиш пайсалга солинаяпти. Сотиб олинган уйларни расмийлаштиришдан кўра расмиятчилик устун келмоқда. Кўчиб борувчиларга бинокорлик материаллари ажратилмаётир ҳисоб. Чунки атайлаб қилинаётганидек, ўша ерда яшовчилар дала ҳовли қуришга шунчалик берилиб кетишдики, асти қўяверинг. Боз устига, улардан ҳеч нарса аялмаяпти. Биргина мисол: Симферополь районига кўчиб борганлардан бир неча юзтасининг томорқа ер участкасини расмийлаштиришга қарши қаттиқ курашилди. Бироқ шу пайтнинг ўзида Добров қишлоқ советида 11 минг гектар ер дала ҳовлилар учун тақсимлаб берилди.

— Самарқанд вилояти ижрокоми ходими Ж. Суннатовдаги маълумотларга қараганда, ўтган йили Севастополь шаҳар ижрокоми шаҳар мудофаасида, уни озод этишда қатнашган ва шу ерда туғилган Улуғ Ватан уруши қатнашчилари рўйхатини сўраган. Уларга жой ҳозирлаб, кўчиб боришларини тезлатишга ваъда қилинган. Бундай кишилар Самарқандда 29 нафар бўлиб, рўйхати Севастополга юборилган. Бироқ энди ташаббускорлардан садо йўқ, дейишаяпти. Одамлар эса норозиликларини Самарқанд вилояти ижрокомига билдиришаяпти экан. Умуман, таъкидлаб ўтганингиз ва мана бундай ҳолларга Сизнинг раҳбарлигингиздаги комитетнинг муносабати қандай?

— Биз қайтишга ҳамма юз фоиз қарши, дея олмаймиз. Зеро, Қрим вилояти ва районларда ҳам бизга ёрдам бермоққа уринаётганлар бор. Лекин жуда кам, саноқли. Чунки бу ишга кўпроқ юқорининг хоҳиш-истаги суст. Комитетимиз эса ҳаракат ва изланиш йўлидан бораяпти. Биз бинокорлик материаллари тайёрловчи кичик корхоналар тузишга зўр бераяпмиз. Қурувчилар трестлари, бригадалари ташкил этилаяпти. Расмиятчилик тўсиқлари орасидан эса фаол мулоқот, қонуний талаблар билан кириб бораяпмиз. Кўп нарсага эришаяпмиз ҳам. Шу боис бу ердаги оғайниларни сира умидсизланмасликка чақирамиз. Айни пайтда ҳеч ам ошиқча эҳтирос ва қизиққонликка берилмасликларини илтимос ила талаб қиламан. Зеро, энг муҳими—ўзимизнинг асл ватанимиз — Қримга йўл очилган ва буни энди ҳеч ким ёполмайди. Халқимизнинг мақсад-муддаоси, сўзсиз, тўла-тўкис амалга ошажак. Гарчи ҳозир қайтиш муаммолари тўпланиб турган бўлса-да, имон ва ишонч билан кафолат бериб айтаманки, улар пешма-пеш ҳал этиб бораверади. Бинобарин, ақл-идрок ва босиқлик билан иш тутайлик. Қирқ беш йилдан зиёд вақт давомида бизни ранжитмаган мезбон ўзбек халқи ҳурматини яна ва яна ўрнига қўяйлик. Зотан, бизни самимий, қалбдан тушуниб, ватанга ташналигимизни қондиришда ҳамкору ҳамдард бўлган диндош элни ранжитиш гуноҳдир.

Суҳбат ниҳоясида яна бир бор такрорлайман: меҳру мададингиз учун минг раҳмат сизга, ўзбеклар!

Суҳбатдош:
Халқ сўзи»нинг махсус мухбири
Холмуҳаммад НУР.

1991 Алишер Навоий йили

ЁДЛАБ ОЛИНГ

УЛ ДУРРИ САМИНКИ, БОР ЭДИ КУЗУМА ЕШ,
АЙЛАРДА АЖАЛ АНГА ЖАФО РАСМИНИ ФОШ.
ҒАМ ТИРНОҒИДИН ҚИЛИБ ҚАРОҒИМНИ ХАРОШ,
ЕШУРҒАЙ ЭДИМ АНИ КУЗУМ УЙИДА КОШ.

Навоийни тушунмоқ учун

Тил якинг дил якин

БЕШИКАСТ — тўлиқ, камчиликсиз, беайб.

БЕШИКИБ — сабрсиз, тоқатсиз.

БЕШОМ — шомсиз, кечқурунсиз.

БЕШУБҲА — шубҳасиз, гумонсиз.

БЕШУКУҲ — савлатсиз, шону шавкатсиз.

БЕШУМОРА/БЕШУМОР — ҳисобсиз, сон-саноқсиз, кўп.

БЕШУУР — онгсиз, ҳиссиз, фаҳмсиз.

БЕЭЪТИМОД — ишончсиз, ишончни йўқотган.

БЕЭҲТИМОМЛИҒ — аҳамиятсизлик, эътиборсизлик, диққат қилмаслик, бепарволик.

БЕҚАДР — арзон, қадри йўқ, қадрсиз.

БЕҚАЙД — бандсиз, боғловсиз.

БЕҚИЙЛУ ҚОЛ — гап-сўзсиз, эътирозсиз.

БЕҚИЙМАТ — 1. қадрсиз, эътиборсиз.
2. Касод, арзимас, нархи паст.

БЕҚУСУР — нуқсонсиз, камчиликсиз, мукаммал, баркамол.

БЕҒАШ — 1. тўғри, пок;
2. холис, тоза, бошқа нарса аралашмаган.

БЕҒОЯТ — беҳад, туганмас, чексиз.

БЕҲ I — яхши, хўб, маъқул.

БЕҲ II — беҳи сўзининг қисқартирилган шакли.

БЕҲАД/БЕҲАДД — 1. чексиз, ҳадсиз;
2. ғоят, ҳаддан ташқари.

БЕҲАМИЯТ — ҳамиятсиз, номуссиз, беор.

БЕҲАМОЛ — шериксиз, тенгсиз, мислсиз.

БЕҲАМТО — ягона, якка, тенги ўхшаши йўқ.

БЕҲАНГОМ — вақтсиз, ноўрин, бевақт.

БЕҲБУД — 1. яхшилик, тўғрилик;
2. фойда, нажот.

БЕҲЖАТ — қувонч, шодлик.

БЕҲИ — беҳи (мева тури).

БЕҲИЖОБ — пардасиз, очиқ-ойдин, уятсиз.

БЕҲИЖОБЛИҚ — пардасизлик, уятсизлик, ҳаёсизлик.

БЕҲИКМАТЛИҒ — бедонишлиғ, ҳикматсизлик.

БЕҲОЖИБ — дарвозабонсиз, тўсиқсиз.

БЕҲОЛ — ҳолсиз, қувватсиз, бемадор, заиф, ожиз.

БЕҲОЛВАШ — хаста ҳол, заиф.

БЕҲОСИЛ — фойдасиз, натижасиз, самарасиз.

БЕХУШЛУҚ — хушсизлик, мастлик.

БИАЖММАЙҲИМ — ҳаммаси, бари.

БИАЙН — соф.

БИБИ — мўътабар аёл, хоним, уй соҳибаси, бека.

БИДОЯТ — бошланиш, ибтидо, аввал.

БИДЪАТ — ёқимсиз, бидъат.

БИЕБОНИЙ — саҳрода яшовчи киши.

БИЖИН — маймун.

БИЗЗАРУР (БИЗЗАРУРА), БИЗЗАРУРАТ — зарураттан, мажбуран, иложсизликдан.

БИЗОАТ — қобилият, истеъдод, дастмоя.

БИЗЗОТ — шахсан, бевосита, зотида, аслида.

БИЙИЗ — бигиз.

БИЙИК — буюк, улуғ, баланд, юксак.

БИЙИКЛИК (БИЙИКЛИГ) —
1. катталик;
2. мағрурлик, манманлик.

БИЙЛА — бундай, шу хилда, шу каби.

БИЙМ (БИМ) — хавф, хатар.

БИЙН — қараш, назар.

БИКР — янги, очилмаган, тоза, бутун.

БИЛА — билан, бирга, биргаликда, ёрдамида.

БИЛГУР — билдирмоқ, англатмоқ.

ГУЛ БАЙРАМИДА

Гул байрами баҳона бўлиб,
Обод, сўлим боғларин
кездим.
Қайтар эдим шодликка тўлиб,
Юрагимда ғалаён сездим.

Тонгга улаб уйқусиз тунни,
Битсам арзир гулларга
ғазал.
Ҳар битта гул очилган кунни
Байрам қилиб яшардим азал.

Немойишда гуллар очилиб
Турганди-ку ўнгу сўлларда.
Энди бўлса сўлиб-сочилиб,
Ётар эди боғда, йўлларда.

Гуллар билан гўзалдир
баҳор,
Гулғунчалар бўлсин кулгуда.
Истардимки оламда зинҳор
Узилмаса гуллар беҳуда.

Байрам қандай ўтди,
билмадим,
Кўп ачиндим сўлган гулларга.
Мен ўша куи байрам
қилмадим,
Мотам тутдим ўлган
гулларга...

Нусрат АБДУСАЛОМОВ.

Республика модалар театрида «Баҳор чечаклари» спектаклининг премьераси бўлиб ўтди. Унда театрнинг етакчи мутахассислари баҳорги янги модаларни намойиш қилишди.

СУРАТДА: спектакль иштирокчиси.

Ф. ҚУРБОНВОЕВ суратга олган.

УЛУҒБЕК ШАРАФИГА

КАТТАҚЎРҒОНДА Мирзо Улуғбек таваллудининг 600 йиллигига бағишланган тантаналарга тараддуд кўрилмоқда. Яқинда шаҳардаги ёғ-мой комбинати ишчи-хизматчиларининг талаб-истакларига кўра корхона Улуғбек номи билан аталадиган бўлди. Унинг касаба уюшмаси дам олиш кунлари ишчиларнинг буюк мунажжим қадамжоларини зиёрат қилишларини режалади. Бундан ташқари Улуғбек хонасини очиш мақсадида суратлар, ҳужжатлар йиғишга ҳам киришилди.

Абдуазиз ҲОШИМОВ.

ЧОЙХЎРЛАР ЯЙРАБ ҚОЛИШДИ

УЙЧИ райони марказида чойхона иш бошлади. «Уйчи» жамоа хўжалиги буюртмасига кўра миллий меъморчилик анъаналари асосида қурилган, ўймакорлар ва наққошлар томонидан сайқал берилган хизмат маскани қисқа вақтда доимий мижозларини топди. У район марказидаги «Иттифоқ», «Ленинчи йўл» маҳаллалари аҳлининг севимли ҳордиқхонаси бўлиб қолди. Чойхоначи Ёқубжон Раҳматуллаевдан чойхўрлар беҳад мамнун.

М. ҚОДИРОВ.

Муносабат

УЗУККА КЎЗ ҚЎЙГАНДЕК

«Халқ сўзи»нинг шу йил 6 февраль сонида СССР журналистлар жамиятининг ҳақиқий аъзоси Исмоил Отажоновнинг «Мен қайси шаҳарда яшаяпман, топинг-чи?» мақоласини ўқиб, рўзноманинг куюнчак муштарийси сифатида ўз фикримни билдирмоқчи эдим. Ҳақиқатдан ҳам муаллиф айни долзарб масалани қаламга олган. Бизнинг Жиззах вилоятида ҳам кўпгина жой номлари асоссиз равишда қўйилган. Масалан, Арнасой районини олиб қарайдиган бўлсак, бу ердаги давлат хўжаликларининг аксарияти ҳарбийлар номи билан аталади. Арнасойнинг ўзи шу ерда мавжуд бўлган кўл номидан келиб чиқиб қўйилган дейлик, давлат хўжаликларининг номлари-чи? Жуков, Тимошенко, Конев, Рокоссовский, Василевский. Буларга қараб кўриқ ҳарбийлар томонидан ўзлаштирилганмикин ёки бу ерда бирон бир ҳарбий қисм жойлашганми, деган хаёлга борасан киши. Наҳотки ўзимизда шу давлат хўжаликларини номлашга арзигулик тарихий шахслар, алломалар бўлмаса. Спитамен, Жалолиддин Мангуберди, Темур Малик, Муқанна, Широқ, Торобий, Хўжа Аҳмад Яссавий, Амир Темур ибн Муҳаммад Тарағай, Хўжа Аҳрор, Заҳириддин Муҳаммад Бобур ёки қатағон йилларининг қурбонлари бўлган Абдурауф Фитрат, Чўлпон, Усмон Носир ва ҳоказолар. Ахир, юқорида номлари зикр этилган тарихий шахслар республикамиз ҳудудидаги давлат ва жамоа хўжаликларининг, кўчаларининг, билим даргоҳларининг номларини аташга лойиқ эмасми? Биз бу билан бошқа миллатга мансуб атоқли кишиларнинг, жумладан давлат хўжаликларига номлари қўйилган ҳарбийларнинг Улуғ Ватан урушидаги қаҳрамонликларини, хизматларини инкор этаётганимиз йўқ.

Муаллиф таъкидлаганидек: «Иттифоқ бўйича буюк кишиларнинг ҳурматини жойига қўйиш маҳаллий жой номлари ҳисобига бўлмаслиги керак». Республикада топономик комиссиялар тузилган, халқ билан келишган ҳолда жойлар, муассасалар номлари қайта кўриб чиқилса, миллийлаштирилса, узукка кўз қўйгандек бўлур эди.

Доноқул ОДИЛОВ,
Пахтакор районидаги «Самарқанд» давлат хўжалиги.

ЭШИТМАДИМ ДЕМАНГЛАР!

С. И. КАДИШЕВ НОМЛИ 33-АВИАЦИЯ ҲУНАР-ТЕХНИКА БИЛИМ ЮРТИ
ҚУЙИДАГИ ИХТИСОСЛАР БЎЙИЧА

ЎҚУВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

— учиш аппаратларини йиғувчи чилангар;
— механик йиғув ишлари чилангари;
— кенг тармоқли станокчи;
— рақамли программа билан бошқариладиган станокларнинг оператори;
— токарь;
— фрезерчи;
— электр пайвандчи;
— тикувчи-мотористка.

УҚИШ МУДДАТИ:

Совет Армияси сафидан қайтганлар учун — 6 ой (бошқа шаҳарликлар учун ётоқхона бор).

11-синфни битирганлар учун — 10 ой.

Ойига 115 сўм стипендия ҳамда ишлаб чиқариш практикасидан тушган иш ҳақининг 50 фоизи тўланади.

УҚИШ ГУРУҲЛАР ТЎЛИШИГА ҚАРАБ БОШЛАНАДИ.

9-синфни битириб, 1—2 йиллик гуруҳларга қабул қилинганлар битиргандан сўнг касб эгаллаганликлари ҳақида ҳужжат оладилар.

Хоҳловчилар билим юрти қошидаги кечки мактабда ҳам ўқишлари мумкин.

3 йиллик гуруҳларга қабул қилинганлар тўлиқ ўрта маълумот ва касб эгаллаганликлари ҳақида диплом оладилар.

Ешларга узлуксиз техникавий маълумот бериш мақсадида билим юрти Тошкент машинасозлик институти экспериментал ўқув илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси таркибига кирган. Умумий ўқиш муддати 7 йил бўлиб, биринчи поғонасида ўқиш 2 йил давомида билим юртида ўтади.

Кирувчилар математикадан (оғзаки), она тили (ёзма) имтиҳон топширадилар.

Битиргандан сўнг тўлиқ ўрта маълумот ва касб олганликлари ҳақида ҳужжат оладилар.

Уқишни муваффақиятли тугатганлар Тошкент машинасозлик институти ёки авиация техникумида ўқишни давом эттирадилар.

9-синфни битириб, билим юртининг барча туридаги гуруҳларига қабул қилинган ҳамма ўқувчилар бепул кийимбош ва иссиқ овқат билан таъминланадилар.

УҚИШ МУДДАТИ УЗЛУКСИЗ МЕҲНАТ ФАОЛИЯТИГА КИРАДИ.

Машғулотлар ўзбек ва рус тилларида олиб бориладн.

Уқувчилар ўқиш даврида Тошкент авиация ишлаб чиқариш бирлашмасида ишчи ва хизматчилар учун жорий этилган имтиёзлардан ҳам фойдаланадилар.

УҚИШНИ ТУГАТГАНДАН СУНГ ШУ КОРХОНАДА ИШ БИЛАН ТАЪМИНЛАНАДИЛАР.

Уқиш 1 сентябрда бошланади.

Кирувчилар қуйидаги ҳужжатларни топширадилар: директор номига ариза, 9-синфни тамомлаганлиги ҳақида ҳужжат ёки ўрта маълумот ҳақидаги аттестат, туғилганлик ҳақида гувоҳнома (паспорт), яшаш жойидан справка, ота-онасининг ишхонасидан справка, 6 донадан 3×4, 4×6 см. фотосурат.

Билим юрти манзилгоҳи: 700207, Тошкент шаҳри, Ҳамза райони, генерал Петров кўчаси, 331-уй, (30, 119, 151, 192, 110, 42, 44-автобуслар, 6, 29-трамвайларининг «С. И. Кадишев номли билим юрти» бекати).

Телефонлар: 96-58-20, 96-39-72, 96-47-70.

Узбекистон ССР Табиатни муҳофаза қилиш давлат комитети қошидаги хўжалик ҳисобидаги

«СУВ ХУЖАЛИГИ ЭКОЛОГИЯСИ» ИЛМИЙ-ИШЛАБ ЧИҚАРИШ МАРКАЗИ

Кам меҳнат ва маблағ сарфлаган ҳолда корхонангизнинг экологик муаммоларини ҳал этишга, шунингдек атроф муҳитнин муҳофаза қилиш жараёнида хатолардан холи бўлишга кўмаклашади.

Марказ қуйидагиларни бажаради:

— Орол денгизи ва Оролбўйи муаммоларини ҳал этиш юзасидан экологик чора-тадбирларни амалга ошириш;

— сув ресурсларини муҳофаза қилишдан оқилона фойдаланиш схемаларини тузиш ҳамда катта ва кичик дарёлар, кўллар, сув омборлари ҳавзаларига доир табиатни муҳофаза этиш чора-тадбирлари мажмуини ишлаб чиқиш;

— гальваника ва кимё ишлаб чиқаришининг, азот саноати корхоналарининг, луб заводларининг, чорвачилик комплекслари ва бошқа корхоналарнинг оқава сувларнни тозалашнинг юқори самарали усуллари лойиҳасини тузиш ва ишлаб чиқиш;

— ПДС лойиҳасини ва корхоналарнинг экологик паспортларини тузиш;

— ер ости сувларининг ифлосланишини назорат қилиш ҳамда уларни тозалаш ва сунъий равишда тўлдириш борасидаги чора-тадбирларни амалга ошириш;

— лазер ва магнит, электроактивация, коллектор-дренаж сувларини биологик тозалаш ёрдамида суғориш сувининг ва экинларни суғориш сифатини яхшилаш;

— ичимлик сув сифатини яхшилаш (зарарсизлантириш, минераллаштириш, органик аралашмалар ва оғир металлардан тозалаш) технологиясини яратиш;

— сув сифатини назорат қилиш воситаларини ишлаб чиқиш, тайёрлаш ва тартибга солиш;

— табиий комплекслар мониторинги (сув, тупроқ, ўсимликлар) системасини ишлаб чиқиш;

— оғир металлар, пестицидлар, радионуклидлар ва бошқа биогенли элементларни кимёвий ҳамда сув, тупроқ, ўсимликлар, озиқ-овқат маҳсулотларини гидробиологик ва бактериологик таҳлил қилиш;

— минераллаштирилган сувлардан экинларни суғоришда фойдаланиш;

— атроф муҳитини муҳофаза қилиш территориал комплекс схемалари (саноат районлари, шаҳарлари, вилоятларн, регионлари)ни ишлаб чиқиш;

— сувни ифлослантирувчи моддаларнинг бир жойдан иккинчи жойга кўчишини математик моделлаштириш, табиий ва оқава сувларни олдиндан аниқлаш ва уларнн тозалаш;

— сувларни тозалашда қўлланадиган биоплато ва биоинженерлик конструкцияларини ишлаб чиқиш;

— заҳарли ва заҳарсиз саноат чиқиндиларини зарарсизлантириш ҳамда улардан фойдаланиш усуллари ва технологияларини яратиш.

Талаб ва таклифлар билан қуйидаги манзилгоҳга мурожаат қилинсин: 700100, Тошкент шаҳри, Ш. Руставели кўчаси, 13-а уй.

Телефон: 54-46-17. Хўжалик ҳисобидаги «Сув хўжалиги экологияси» илмий-ишлаб чиқариш маркази.

УЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ ВА УРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ
УРГАНЧ ҚУРИЛИШ КОЛЛЕЖИ

профессор-ўқитувчилар таркибидаги бўш лавозимларга кафедралар бўйича

ТАНЛОВ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

МУДИРЛАР: ижтимоий фанлар асослари ва фалсафа, тил ва адабиёт, жисмоний тарбия, ЭҲМ ва программалаштириш, чизмачилик ва чизма ҳандаса, меъморий лойиҳалаштириш, расм ва рангтасвир, замин ва қурилиш конструкцияларини ҳисоблаш, қурилиш ишлаб чиқариши технологияси ва уни ташкил қилиш, қурилиш ишлаб чиқаришини режалаштириш ва иқтисод, газ таъминоти асбоб-ускуналарини ва тармоқларини ишлатиш;

Мутахассислиги юқоридаги кафедралардан бирига мос келувчи маслаҳатчи-профессор.

ДОЦЕНТЛАР: ижтимоий фанлар асослари, бошқарувчилик фаолияти ва совет қонунчилиги асослари, рус тили ва адабиёти, жисмоний тарбия, ЭҲМ ва программалаштириш, электр техникаси ва қурилиш майдончаларининг электр таъминоти, расм ва рангтасвир, чизмачилик ва чизма ҳандаса, меъморлик тарихи, меъморий лойиҳалаштириш, қурилиш материаллари ва деталлари, муҳандислик геодезияси, қурилиш ишлаб чиқариши технологияси ва уни ташкил қилиш, қурилиш заминлари ва конструкцияларини ҳисоблаш, қурилиш ишлаб чиқаришини режалаштириш ва иқтисод, қурилишда ҳисоб-китоб, қурилишда хўжалик фаолиятининг таҳлили, газ таъминоти асбоб-ускуналари ва тармоқларини ишлатиш;

КАТТА УҚИТУВЧИЛАР: ижтимоий фанлар асослари, рус тили ва адабиёти, жисмоний тарбия, олий математика, чизмачилик ва чизма ҳандаса, турар-жой ва жамоат биноларини таъмирлаш ва реконструкциялаш, бино ва иншоотлар конструкцияси, муҳандислик геодезияси, қурилиш ишлаб чиқариши технологияси ва уни ташкил қилиш, техникавий механика ва қурилиш механикаси, қурилиш конструкцияларини ҳисоблаш, қурилишни ташкил қилиш ва режалаштириш, қурилиш ишлаб чиқаришини режалаштириш ва иқтисод, қурилишда ҳисоб-китоб, қурилишда хўжалик фаолиятининг таҳлили, газ хўжалигида қурилиш-монтаж ва таъмирлаш ишлари технологияси ва уни ташкил қилиш;

УҚИТУВЧИЛАР: ижтимоий фанлар асослари — 2, рус тили ва адабиёти — 2, жисмоний тарбия, чет тили — 2 (0,5), ЭҲМ ва программалаштириш, электр техникаси ва қурилиш майдончаларининг электр таъминоти, чизмачилик ва чизма ҳандаса, бинолар ва иншоотларнинг конструкциялари, қурилиш материаллари ва деталлар, муҳандислик геодезияси, қурилиш ишлаб чиқариши технологияси ва уни ташкил қилиш, қурилиш машиналари ва автоматлаштириш асослари, меҳнат муҳофазаси, техникавий механика ва қурилиш механикаси, қурилиш конструкцияларини ҳисоблаш, қурилиш ишлаб чиқаришини режалаштириш ва иқтисод, менежерлик ишлари, биноларинг сантехник ускуналари, табиий ва сунъий газлар;

АССИСТЕНТЛАР: ижтимоий фанлар асослари, рус тили ва адабиёти, жисмоний тарбия, муҳандислик геодезияси, чизмачилик ва чизма ҳандаса — 2, қурилиш ишлаб чиқариши технологияси ва уни ташкил қилиш, қурилиш конструкцияларини ҳисоблаш, қурилиш ишлаб чиқаришини режалаштириш ва иқтисод қурилишида ҳисоб-китоб, газ таъминоти асбоб-ускуналарини ва тармоқларини ишлатиш, меъморий лойиҳалаштириш, ЭҲМ ва программалаштириш.

Танлов муддати 1991 йилининг 30 майигача.

Танловда 45 ёшгача бўлган мутахассислар қатнашишлари мумкин. Бошқа шаҳарлардан келганларга ётоқхонадан жой берилади.

Ҳужжатлар коллеж директори номига тақдим қилинади.

КОЛЛЕЖНИНГ МАНЗИЛИ: 740000, Урганч шаҳри, Ленин кўчаси, 20-уй.

Телефон: 6-64-97.

АСТРОВАЗ

ТАДБИРКОР ВА ЭҲТИЁТКОР БЎЛИНГ

Иқтисодий беқарорлик ва эртанги кунга ишонч йўқолган айни шу кунлар ҳар доим ҳам ҳаммамиз тадбиркор ва эҳтиёткор эмасмиз.

Ҳозирги шароитда қиммат ва ноёб бўлиб қолган уй, дала ҳовли, автомобиль, аудио ва видеотехника, шахсий компьютер эгаси бўлганимиз ҳолда уларни қанчалик хавф остига қўяётганимизни билмаймиз. Шахсий кутубхоналар, коллекция, санъат асарлари ва бошқа қимматбаҳо ноёб буюмларни ҳам эҳтиёт қилиш лозим.

Қариндош-уруғларингизни, ёру биродарларингизнинг соғ-саломатлигини ҳам унутманг.

Сиз буларнинг ҳаммасини бозор нарх-навоси ва қоғоз пулларнинг қадрсизланишини ҳисобга олган ҳолда суғурта қилдиринг.

● Бизнинг суғуртамиз хориж суғуртаси талабига жавоб беради. Шунинг учун ҳам биз билан алоқа қилиш осон, қулай ва энг асосийси фойдалидир. Суғурта тўловини ҳам 72 соат ичида ҳеч қандай сансалорликсиз олишингиз мумкин.

● Бундан ташқари Сиз ўз жамғармаларингизни фойдали ишга сарфлаб, 10 фоиз йиллик фойда олишингиз мумкин.

● Сиз шунингдек корхонангиз, ташкилотингиз, ширкатингиз учун солиқ юкининг оғирлигини ҳам енгиллатишингиз мумкин ва ўз хизматчиларингизни моддий рағбатлантириш имкониятига эга бўласиз.

УДДАБУРОН СОҲИБ БУЛИНГ, БУ ҚУЛИНГИЗДАН КЕЛАДИ!

● Сиз билан ўзингизга қулай пайтда қаерда бўлмасин — уйингиздами, ишхонангиздами ёхуд бизнинг даргоҳимиздами — учрашиб сизга ҳамкорлигимиз тўғрисида батафсил маълумот беришдан хурсандмиз.

● Биз истаган кишиларни мижоз сифатида ҳам, ходим сифатида ҳам ҳамкорлик қилишга таклиф этамиз.

● Биз шунингдек ишбилармон ва ташаббускор кишиларни бошқа минтақалар марказларида ҳам худди шундай тузилмалар ташкил этишда ҳамкорликка таклиф қиламиз.

«АСТРОВАЗ» СУҒУРТА КОРХОНАСИ: 700047. Тошкент шаҳри, Ю. Фучик кўчаси, 2-а уй. 315, 317-хоналар. Телефон: 33-71-68. Иш тартиби: соат 9.00 дан 21.00 гача, шанба ва якшанба кунлари ҳам ишлайди.

Узбекистон ССР Олий Кенгашининг Халқаро ишлар комитати комитет аъзоси Муҳаммад Солиҳ (Мадаминов Салай)га отаси

Мадамин БЕКЖОН ўғлининг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Бош муҳаррир: Аҳмаджон МУХТОРОВ.

Таҳрир ҳайъати: Анвар ЖУРАБОЕВ (бош муҳаррир ўринбосари), Абдуқаҳҳор ИБРОҲИМОВ, Абдували ИМОМАЛИЕВ, Йўлдош ИСМОИЛОВ, Тоҳир МИРҲОДИЕВ, Турғун НАЗАРОВ (масъул котиб), Ҳабибулла ОЛИМЖОНОВ, Абдукарим РАҲИМБЕРДИЕВ (бош муҳаррир ўринбосари), Азим СУЮН, Тоиба ТУЛАГАНОВА, Муҳтарама УЛУҒОВА, Сайди УМИРОВ, Норбобо ШАКАРОВ, Муҳаммад Содиқ Муҳаммад ЮСУФ, Ориф ЮНУС.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700000, ГСП
Тошкент шаҳри, Ленинград кўчаси, 19-уй.

Босишга топшириш вақти 21.00
Босишга топширилди 22.00

Индекс: 64606. 5233-буюртма.

Узбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12